

FANTASTICKÁ DATA VE VEŘEJNÉ POLITICE A JAK JE VYUŽÍT

EVA M. HEJZLAROVÁ,
MAGDALENA MOURALOVÁ,
MARTINA ŠTĚPÁNKOVÁ ŠTÝBROVÁ
(EDITORKY)

STUDIJNÍ TEXTY

Fantastická data ve veřejné politice a jak je využít

Eva M. Hejzlarová, Magdalena Mouralová, Martina Štěpánková Štýbrová
(editorky)

Recenzovali

Mgr. Karel Čada, Ph.D.

doc. Mgr. Katarína Staroňová, Ph.D.

Autoři: Olga Angelovská, Tomáš Barták, Iva Brabcová, Tereza Divíšek, Karolína Dobiášová, Jakub Drápal, Patricia Frericks, Martin Gurín, Vít Havelka, Eva M. Hejzlarová, Julia Höppner, Jana Horová, Ema Hřešanová, Jan Chmel, Jakub Iran, Petra Jansa, Marie Jelínková, Veronika Kandusová, Lydie Kárníková, Alexandr Kasal, Vendula Kolařík Mezeiová, Dana Lipová, Magdalena Mouralová, Natálie Nývltová, Jan Skalík, Simona Smrčková, Martina Štěpánková Štýbrová, Lucie Trlifajová, Michaela Veselá Hiekischová, Arnošt Veselý, Ludmila Władyniak

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Publikace byla vydána za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Národního plánu obnovy v rámci projektu Transformace pro VŠ na UK (reg. č. NPO_UK_MSMT-16602/2022).

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum

Praha 2023

Edice Studijní texty, 77. svazek / řídí Helena Kubátová, Alena Miltová a Jiří Ryba

Redakce Alena Miltová

Ilustrace Tereza Jablonská

Grafická úprava a obálka studio Designiq

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání první

© Univerzita Karlova, 2023

© Olga Angelovská, Tomáš Barták, Iva Brabcová, Tereza Divíšek, Karolína Dobiášová, Jakub Drápal, Patricia Frericks, Martin Gurín, Vít Havelka, Eva M. Hejzlarová, Julia Höppner, Jana Horová, Ema Hřešanová, Jan Chmel, Jakub Iran, Petra Jansa, Marie Jelínková, Veronika Kandusová, Lydie Kárníková, Alexandr Kasal, Vendula Kolařík Mezeiová, Dana Lipová, Magdalena Mouralová, Natálie Nývltová, Jan Skalík, Simona Smrčková, Martina Štěpánková Štýbrová, Lucie Trlifajová, Michaela Veselá Hiekischová, Arnošt Veselý, Ludmila Władyniak, 2023

Illustrations © Tereza Jablonská, 2023

ISBN 978-80-246-5561-1

ISBN 978-80-246-5593-2 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Od roku 2021 součást Nakladatelství Karolinum

OBSAH

Poděkování	13
Úvod	17
EVA M. HEJZLAROVÁ, MAGDALENA MOURALOVÁ	
Návod na čtení pro (začínající) výzkumníky	23
Návod na využití knihy pro vyučující	36
ČÁST 1	
DATA VZEŠLÁ Z INTERAKCE S KONKRÉTNÍMI LIDMI	55
Kapitola 1	
Zkoumání aktérů ve veřejněpolitickém výzkumu	57
EVA M. HEJZLAROVÁ, TEREZA DIVÍŠEK, MARTINA ŠTĚPÁNKOVÁ ŠTÝBROVÁ, LUCIE TRLIFAJOVÁ, LUDMIŁA WŁADYNIAK	
1.1 Kdo je ve veřejné politice aktér?	58
1.2 Možnosti výzkumného uchopení aktérů ve veřejné politice	62
1.3 Etika výzkumu s aktéry ve veřejné politice	69
1.4 Příklady výzkumu s aktéry ve veřejné politice	71
1.4.1 <i>Příklad využití fotoelicitace ve fokusních skupinách s lidmi ohroženými sociálním vyloučením (LUDMIŁA WŁADYNIAK, LUCIE TRLIFAJOVÁ)</i>	72
1.4.2 <i>Příklad využití etnografie v ordinacích dětských lékařů v souvislosti s očkováním (TEREZA DIVÍŠEK)</i>	80
1.4.3 <i>Příklad využití „deníkových“ záznamů při výzkumu rodičů dětí nastupujících do mateřské školy (EVA M. HEJZLAROVÁ)</i>	85
1.4.4 <i>Příklad využití expertních rozhovorů při zlepšování protikorupční odolnosti prostředí evropských fondů (MARTINA ŠTĚPÁNKOVÁ ŠTÝBROVÁ)</i>	89
1.5 Závěr	95

ČÁST 2	
ADMINISTRATIVNÍ DATA	105
Kapitola 2	
Veřejněpolitické dokumenty v Česku	108
EVA M. HEJZLAROVÁ, MARIE JELÍNKOVÁ, SIMONA SMRČKOVÁ	
2.1	Výhody, úskalí a etické aspekty výzkumné práce s veřejněpolitickými dokumenty 109
2.2	Typy veřejněpolitických dokumentů 110
2.3	Možnosti výzkumného přístupu k veřejněpolitickým dokumentům 114
2.4	Příklady využití veřejněpolitických dokumentů ve výzkumu 115
2.4.1	<i>Příklad analýzy strategických dokumentů v oblasti lokální integrační politiky migrantů (MARIE JELÍNKOVÁ)</i> 116
2.4.2	<i>Příklad využití evaluačních zpráv ve veřejněpolitickém výzkumu (SIMONA SMRČKOVÁ)</i> 120
2.5	Závěr 127
Kapitola 3	
Legislativní dokumenty ve veřejněpolitickém výzkumu	132
JAN CHMEL, EVA M. HEJZLAROVÁ	
3.1	Právní prameny a dokumenty 133
3.2	Kde vyhledávat právní prameny a dokumenty? 143
3.3	Příklady využití dat o právní úpravě a o legislativním procesu 150
3.3.1	<i>Příklad analýzy reflexe judikatury Ústavního soudu v parlamentních debatách (JAN CHMEL)</i> 150
3.3.2	<i>Příklad analýzy legislativy týkající se samoživitelek (EVA M. HEJZLAROVÁ)</i> 153
3.4	Závěr 157
Kapitola 4	
Rozsudky a správní rozhodnutí ve veřejněpolitickém výzkumu	164
VENDULA KOLAŘÍK MEZEIOVÁ, JAKUB DRÁPAL, EVA M. HEJZLAROVÁ	
4.1	Jak vnímat rozhodnutí soudů a správních orgánů v kontextu? 165
4.2	Kdo a co vydává? 170
4.3	Vlastnosti rozhodnutí 175

4.4	Struktura a obsah rozhodnutí a související etické aspekty	179
4.5	Příklady	186
4.5.1	<i>Příklad využití soudních rozsudků souvisejících s domácími porody (EVA M. HEJZLAROVÁ, VENDULA KOLAŘÍK MEZEIOVÁ)</i>	186
4.5.2	<i>Příklad obsahové analýzy odůvodnění trestů (ROZHOVOR VENDULY KOLAŘÍK MEZEIOVÉ S JAKUBEM DRÁPALEM)</i>	194
4.6	Závěr	202

Kapitola 5

Veřejněpolitické dokumenty Evropské unie	209
VÍT HAVELKA, VERONIKA KANDUSOVÁ	

5.1	Komparativní výzkum	210
5.2	Pravomoci Evropské unie a principy fungování	212
5.3	Evropské instituce	214
5.4	Legislativní proces	218
5.5	Příklady výzkumného využití veřejněpolitických dokumentů EU	220
5.5.1	<i>Příklad sladování rodinného a pracovního života v dokumentech Evropské unie (VERONIKA KANDUSOVÁ)</i>	221
5.5.2	<i>Příklad vlivu Evropské komise na přijetí služebního zákona v Česku (VÍT HAVELKA)</i>	225
5.6	Závěr	229

Kapitola 6

Sběr dat prostřednictvím zákona o svobodném přístupu k informacím ve veřejněpolitickém výzkumu	235
JAKUB IRAN, DANA LIPOVÁ, EVA M. HEJZLAROVÁ	

6.1	Výhody a rizika sběru dat na základě zákona o svobodném přístupu k informacím	236
6.2	Poskytování informací na základě zákona o přístupu k informacím	238
6.3	Příklady získávání informací na základě zákona o svobodném přístupu k informacím z praxe	247
6.3.1	<i>Příklad dopadů pandemie na péči o děti se zdravotním postižením (DANA LIPOVÁ)</i>	247
6.3.2	<i>Příklad finančního příspěvku fyzickým osobám v samostatné působnosti obcí (EVA M. HEJZLAROVÁ)</i>	249
6.4	Závěr	252

ČÁST 3	
DATA Z MEDIÁLNÍHO PROSTORU	259
Kapitola 7	
Mediální výstupy ve veřejněpolitickém výzkumu	261
EVA M. HEJZLAROVÁ, MAGDALENA MOURALOVÁ, OLGA ANGELOVSKÁ	
7.1 Co jsou mediální výstupy a možnosti práce s nimi	262
7.2 Jak se dostat k mediálním výstupům	266
7.3 Média a veřejná politika	267
7.4 Možnosti jednoduché analýzy mediálních výstupů	269
7.5 Příklady využití mediální analýzy ve veřejněpolitickém zkoumání	271
7.5.1 <i>Příklad analýzy mediálního obsahu na případu inkluze ve vzdělávání (MAGDALENA MOURALOVÁ)</i>	271
7.5.2 <i>Příklad mediální analýzy v oblasti zdravotní politiky (OLGA ANGELOVSKÁ)</i>	280
7.6 Závěr	286
Kapitola 8	
Sociální média jako zdroj dat pro veřejněpolitický výzkum	292
MAGDALENA MOURALOVÁ, EMA HREŠANOVÁ, EVA M. HEJZLAROVÁ	
8.1 Využití sociálních médií pro veřejněpolitický výzkum	293
8.2 Specifika různých platforem a nástroje pro jejich zkoumání	298
8.3 Specifika výzkumného využití dat ze sociálních médií	302
8.4 Příklady výzkumu využívajícího data z digitálního prostoru	307
8.4.1 <i>Příklad využití facebookové skupiny Učitelé+ při výzkumu prožívání pandemie covidu-19 pečujícími učitelkami (MAGDALENA MOURALOVÁ)</i>	307
8.4.2 <i>Příklad využívání digitálního terénu při výzkumu porodnického aktivismu (EMA HREŠANOVÁ)</i>	313
8.5 Závěr	315
Kapitola 9	
Kvantitativní a kvalitativní obsahová analýza	321
PETRA JANSÁ	
9.1 Obsahová analýza jako metoda	321
9.2 Kvantitativní obsahová analýza	323

9.3	Kvalitativní obsahová analýza	330
9.4	Srovnání kvantitativní a kvalitativní obsahové analýzy	336
9.5	Příklad využití obsahové analýzy	338
9.5.1	<i>Příklad použití obsahové analýzy v rámci případové studie mediálního obrazu identity města a vlivu festivalu Colours of Ostrava na něj (PETRA JANSA)</i>	338
9.6	Závěr	345
Kapitola 10		
Mediální data a kritická analýza diskurzu		352
LYDIE KÁRNÍKOVÁ		
10.1	Kritická analýza diskurzu: intelektuální zdroje a klíčové pojmy	353
10.2	Kritická analýza diskurzu a mediální diskurz	357
10.3	Nástroje kritické analýzy diskurzu: rozbor argumentace a diskurzivní strategie	359
10.4	Příklad využití kritické analýzy diskurzu	364
10.4.1	<i>Příklad využití kritické analýzy diskurzu: Postsocialistické pohledy na odstraňování uličních názvů z období socialismu (LYDIE KÁRNÍKOVÁ)</i>	364
10.5	Závěr	371
ČÁST 4		
DATA Z PROSTŘEDÍ VÝZKUMU		383
Kapitola 11		
Sekundární analýza existujících dat		385
MAGDALENA MOURALOVÁ, JAN SKALÍK		
11.1	Přednosti sekundární analýzy dat	388
11.2	Úskalí sekundárního využívání dat	389
11.3	Přístup k datům	391
11.4	Na co si dát pozor při sekundární analýze dat	394
11.5	Příklady využití sekundární analýzy dat ve veřejněpolitickém výzkumu	395
11.5.1	<i>Příklad sekundární analýzy dat: Postoje učitelů k vnější diferenciaci (MAGDALENA MOURALOVÁ)</i>	395
11.5.2	<i>Příklad sekundární analýzy dat: Co má vliv na hlasování o životním prostředí (JAN SKALÍK)</i>	403
11.6	Shrnutí a závěr	407

Kapitola 12	
Systematická rešerše	414
ALEXANDR KASAL, JANA HOROVÁ, IVA BRABCOVÁ	
12.1	Typy systematických rešerší 416
12.2	Metodologie 417
12.3	Příklady aplikace metody systematické rešerše 424
12.3.1	<i>Příklad systematické rešerše efektivních intervencí prevence sebevražedného jednání jako podklad pro národní akční plán prevence sebevražd (ALEXANDR KASAL)</i> 424
12.3.2	<i>Příklad podpory neformální péče v celosvětovém kontextu (JANA HOROVÁ, IVA BRABCOVÁ)</i> 428
12.4	Závěr 433
ČÁST 5	
DALŠÍ FANTASTICKÉ PŘÍSTUPY K DATŮM A JEJICH ZPRACOVÁNÍ	441
Kapitola 13	
Práce se zahraniční praxí při zkoumání veřejných politik	443
MAGDALENA MOURALOVÁ, NATÁLIE NÝVLTOVÁ, TOMÁŠ BARTÁK, KAROLÍNA DOBIÁŠOVÁ	
13.1	Komparativní výzkum 444
13.2	Výzkum dobré praxe 448
13.3	Příklady práce se zahraniční zkušeností 449
13.3.1	<i>Příklad komparace politiky sociálních služeb pro seniory v České a Slovenské republice (KAROLÍNA DOBIÁŠOVÁ)</i> 450
13.3.2	<i>Příklad politiky poskytující individualizovanou péči osobám se zdravotním postižením (TOMÁŠ BARTÁK, NATÁLIE NÝVLTOVÁ)</i> 458
13.4	Závěr 462
Kapitola 14	
Process tracing	469
MICHAELA VESELÁ HIEKISCHOVÁ, ARNOŠT VESELÝ	
14.1	Základní koncepty metody 471
14.2	Deskriptivní vs. explanační cíle 480

14.3	Použití metody process tracing v sedmi krocích: Příklad vzniku Úřadu práce ČR (MICHAELA VESELÁ HIEKISCHOVÁ)	481
14.4	Příklad uplatnění metody process tracing	490
14.4.1	Příklad využití process tracingu na příkladu vzniku Národní rady pro vzdělávání (ARNOŠT VESELÝ)	490
14.5	Závěr	494

Kapitola 15

Evoluce nové metody: institucionální analýza přerozdělování veřejných prostředků na příkladu rodiny 502

PATRICIA FRERICKS, MARTIN GURÍN, JULIA HÖPPNER

15.1	Krok první: state-of-the-art	502
15.2	Geneze a vývoj metodologického designu	508

O autorech 527

Dedikace 534

PODĚKOVÁNÍ

Na vzniku knihy *Fantastická data ve veřejné politice a jak je využít* má větší či menší zásluhy mnoho lidí, kterým bychom na tomto místě chtěly poděkovat. | 13

Na prvním místě děkujeme všem autorům a autorkám jednotlivých kapitol a příkladů za to, že do toho s námi šli, i když to obnášelo spoustu práce bez výhledu na finanční odměnu a uznatelný vědecký výstup. Moc rády jsme se propojily s kolegy a kolegyněmi z různých pracovišť napříč Fakultou sociálních věd UK, která tím pro nás ožila. Jsme vděčné také za možnost spolupráce s lidmi mimo FSV UK. Perspektivy jiných disciplín pro nás byly obohacující a společné hledání, vysvětlování a ladění toho, co je a není veřejná politika, činilo práci na knize dobrodružnější. Považujeme za fantastické, že se podařilo dát dohromady a udržet v chodu více než třicetihlavý autorský tým a moc si vážíme času, energie a zkušeností, které všichni zúčastnění do knihy vložili.

Rády bychom také poděkovaly kolegům a kolegyním (nejen) z Katedry veřejné a sociální politiky, kteří s námi o veřejné politice, jejím zkoumání a její výuce v posledních letech přemýšleli a diskutovali; zvláštní dík pak patří všem těm, kteří si byli ochotni přečíst a připomínkovat některé z textů v této knize. Jmenovitě uvádíme fantastické recenzenty – Katarínu Staroňovou a Karla Čadu –, kteří celý rukopis důkladně přečetli a jejichž postřehy a připomínky byly kvalifikované, užitečné a povzbuzující a knihu výrazně posunuly. Stejně tak patří velký dík redaktorce Aleně Miltové za pečlivé jazykové a formální korektury.

Děkujeme také sedmnácti studentům a studentkám kurzu *Dovednosti pro veřejnou politiku: editace a zpětná vazba*, kteří s námi v průběhu jara 2022 strávili tři dny četbou prvních verzí kapitol, připomínkováním textů a diskuzemi nad koncepcí knihy, která by bez nich určitě neměla v názvu přívlastek „fantastická“. Zvláštní dík patří Tomáši Bartákovi, Anně Cerhové a Jáchymu Neradovi za pomoc s editací

textů, kontrolou zdrojů a formální úpravou v rámci pomocné vědecké činnosti. Poděkování ale patří i dalším desítkám studentek a studentů (nejen) veřejné politiky a sociální politiky, které jsme za léta svého pedagogického působení provázely při výzkumu pro jejich bakalářské a diplomové práce a v rámci seminářů k psaní závěrečných prací a metodologických kurzů. Jejich potýkání se s metodologií nebylo vždy právě fantastické, ale právě tím se stalo impulzem pro vznik této knihy.

FANTASTICKÁ DATA

VE VEŘEJNÉ POLITICE A JAK JE VYUŽÍT

ÚVOD - PROČ JSME TO NAPSALI
A CO JSME TĚM CHTELY ŘÍCT

DATA VZEŠLA
Z INTERAKCE
S KONKRETNÍMI
LIDMI

① AKTÉŘI

DATA Z MEDIALNÍHO
PROSTORU

⑦ Z TRADIČNÍCH
MEDIÍ

⑧ Z SOCIÁLNÍCH
MEDIÍ

A JEJICH ANALÝZA

⑨ OBSAHOVÁ
ANALÝZA

⑩ DISKURZIVNÍ
ANALÝZA

ADMINISTRATIVNÍ
DATA

② ZE STRATEGIÍ
A KONCEPCIÍ

③ ZE ZÁKONŮ
A VYHLÁŠEK

④ ZE SOUDNÍCH
ROZHODNUTÍ

⑤ ZE EVROPSKÝCH
DOKUMENTŮ

⑥ 106 - PRAVO NA
INFORMACE

DATA Z PROSTŘEDÍ
VÝZKUMU

⑪ DATA, KTERÁ
SEBRAL NĚKDO JINY

⑫ SYNTÉZA VÝZKUMŮ

DALŠÍ FANTASTICKÉ PŘÍSTUPY K DATŮM
A JEJICH ZPRACOVÁNÍ

⑬ JAK TO
DĚLAJÍ JINDE

⑭ PROČ A JAK
SE VĚCI STALY

⑮ KDYŽ NESTAČÍ
EXISTUJÍCÍ PŘÍSTUPY

ÚVOD

Eva M. Hejzlarová, Magdalena Mouralová

Pozornost věnovaná sociálněvědní metodologii v průběhu posledních | 17
dvou dekad značně zintenzivnila. Oblast politických věd a konkrétně
veřejné a sociální politiky není výjimkou. Na jedné straně to vyvolává
poptávku po publikacích, v nichž by byly zpracovány metody a přístu-
py, které výzkumníci a výzkumnice – zejména ti začínající – potřebují
pro svoje bádání. Na straně druhé to na autorské týmy metodologic-
kých publikací klade požadavek vymezit se vůči předchozímu, hledat
nové řezy a pohledy, aby jen neopakovaly to, co již bylo napsáno.

Když jsme přemýšlely,¹ jak o výzkumu veřejných politik psát,
kladly jsme si zejména následující otázky:

- **O čem vlastně psát**, tj. jakou zvolit logiku pro výběr konkrétních
témat?
- **Jak o těchto konkrétních tématech psát**, tj. jak je pojednat?

Při hledání odpovědí na ně se před námi postupně vynořovaly dva
hlavní principy: dialog s předchozími publikacemi a vstřícnost vůči
začínajícím výzkumníkům a výzkumnicím. Oba principy, které nás
při editování knihy vedly, nyní podrobněji popíšeme – jednak aby-
chom srozumitelně vysvětlily koncepci knihy a jednak abychom při-
spěly do diskuze o tom, jak zprostředkovávat zkušenosti s výzkumem
začínajícím badatelům a badatelkám.

Prvním principem je **dialog s dříve vydanými odbornými pub-
likacemi**. V nedávné minulosti vznikly v českém prostředí přinej-
ménším dvě dobré monografie, které do tématu společenskovědního
výzkumu přispěly uceleným uchopením daného tématu: *Kvalitativní*

¹ Autorský tandem této úvodní kapitoly je ženský, a proto používáme v 1. osobě
množného čísla koncovku přičestí -ly. Koncovku -li pak používáme tam, kde odkazu-
jeme k větší skupině lidí, typicky k celému autorskému kolektivu knihy nebo k celé
vědecké komunitě.

výzkum v pedagogických vědách (Švaříček a Šedová 2007) a *Metody výzkumu ve společenských vědách* (Novotná, Špaček a Štovičková Jantulová eds. 2019).

Výzkum o politice pak těží z vědění nashromážděného také v dalších publikacích zaměřených na dílčí či komplexnější perspektivy politických věd a veřejné politiky:

- *Současné metodologické otázky veřejné politiky* (2011) od editorského týmu Martin Nekola, Hana Geissler a Magdalena Mouralová;
- *Úvod do studia politiky* editovaný Miroslavem Novákem, který byl vydán v roce 2011 a dalších vydání se dočkal v letech 2019 a 2023;
- 18 | • *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* (2008) od kolektivu autorů a autorek pod vedením Petra Druláka, resp. kniha *Metodologie výzkumu politiky* editorů Víta Beneše a Petra Druláka (2019);
- *Analýza a tvorba veřejných politik: Přístupy, metody a praxe* (2007) napsaná pod vedením editorů Arnošta Veselého a Martina Nekoly;
- *Manuál prognostických metod* (2006) editovaný Martinem Potůčkem.

Na základě znalosti výše uvedených titulů jsme si uvědomily, že rozvíjet metodologickou diskuzi na témže půdorysu, jako to činí výše zmíněné publikace, tj. představovat jednotlivé momenty v rozhodování o metodologickém postupu, případně jednotlivé metody, znamená variovat na již dříve napsané a precizovat na úrovni, která nemusí být úplně sdělná a užitečná.

K rozhodnutí uchopit logiku naší knihy jinak přispěla i zkušenost, že výzkumné designy a analytické postupy nejsou ve vědecké a výzkumné produkci aplikovány v jednotné podobě, ale že se různě upravují, modifikují či kombinují a v řadě případů tak vznikají velmi originální výzkumné celky. Jejich množství a variabilita se nám v dané chvíli zdály jako hlavní překážka toho, proč snahu o jejich zachycení nevyužít jako klíč k nové publikaci – diverzita výzkumných postupů stále roste a nuancí, o kterých se vede diskuze, je stále více.

Při přemýšlení o knize jsme si dále uvědomily, že i přes těžkosti zmíněné v předchozích dvou odstavcích bychom chtěly nějaký pokus o další rozvinutí diskuze o výzkumu v politických vědách, resp. veřejné (a sociální) politice, podniknout, a to prostřednictvím česky psaných textů. Anglicky psaných odborných textů na nejrůznější – i velmi dílčí – témata je přehršel a je velmi těžké se v nich zorientovat, pokud člověk v dané oblasti nepůsobí dostatečně dlouho. České texty, a s nimi související ustavování českého názvosloví (byť možná ne zcela

důsledné), považujeme za podstatné zejména s ohledem na studenty a studentky vysokých škol.

Výsledkem dialogu s výše uvedenými publikacemi je tedy ujasnění, že na ně chceme navazovat. Toto navazování přitom probíhá na dvou úrovních. Jednak jsme zvolily takovou editorskou perspektivu, která vědění v uvedených metodologických monografiích doplňuje – zvolily jsme originální vhléd do výzkumu prostřednictvím dat a dále zpracováváme témata, která buď chybí, nebo jsou podle nás zpracována nedostatečně. A jednak podáváme v následující podkapitole **Návod na čtení pro (začínající) výzkumníky** přehled různých uzlových bodů výzkumu a jejich zpracování v nejrůznějších česky psaných knihách.

| 19

Tím se dostáváme k druhému klíčovému principu, který jsme formulovaly jako **vstřícnost vůči cílové skupině naší knihy**, tj. začínajícím výzkumníkům a výzkumnicím, zejména studentům a studentkám.

Přestože vznikají kvalitní metodologické monografie, je převládající postoj studujících k metodologii spíše rezervovaný. Podle našich zkušeností vnímají metodologii spíš jako minové pole, kde se vyplatí držet se osvědčených tras, než jako krajinu, kterou je zajímavé prozkoumávat. Příčiny tohoto stavu jsou pravděpodobně komplexnější (např. podoba výuky, setrvačnost) a určitě je nelze redukovat jen na způsob, jakým se píše a hovoří o metodách. Přesto je ale podle nás vhodné zvažovat (alespoň dílčí) vykročení z rámce dosud vydaných knih. Na základě našich zkušeností coby vyučujících jsme si dále uvědomovaly, že v diskuzi o možnostech výzkumu jsou kromě solidního základu velmi nosné i **konkrétní příklady**, které ostatně tvoří součást některých metodologických knih.² Tento posun od obecných shrnutí k důrazu na názornost ostatně považujeme za žádoucí i s ohledem na výzvy, které přináší vzdělávání stále více heterogenní skupiny vysokoškolských studujících a kterým jsme jako komunita čelili při výuce v pandemických podmínkách. Chceme-li dát svým (budoucím) kolegům a kolegyním co nejlepší podněty k jejich odbornému rozvoji, musíme více přemýšlet nad obsahem přímé a nepřímé výuky, a nutně i nad povahou podkladů, které studujícím dáváme ke čtení a přípravě na diskuze v hodinách.

2 V oblasti politických věd srov. Drulák a kol. (2008) a Nekola, Geissler a Mouralová ed. (2011), v obecně společenskovědní pak srov. Švaříček a Šedová (2007). Inspirativní je v tomto ohledu formát knihy autorského kolektivu Řiháček et al. (2013), v níž jsou popsány čtyři metody analýzy na jednom výzkumném problému.

Zejména poslední zmiňovaný důraz nás vedl k tomu, že jsme se rozhodly do jinak celkem tradičního procesu vzniku knihy zařadit také **studentskou zpětnou vazbu**. Se skupinou 17 studujících Fakulty sociální věd Univerzity Karlovy (většinu tvořili studující magisterského programu Veřejná a sociální politika, ale byli zde i studující z několika bakalářských programů) jsme v únoru a březnu 2022 strávili postupně tři celé dny pročítáním prvních verzí kapitol a jejich detailním připomínkováním. Studující označovali silná místa textu i ta slabá, kterým nerozuměli, hledali možnosti, jak změnit konkrétní formulace, aby byly jednoznačnější nebo aby se text lépe četl, sdíleli mezi sebou své dojmy o tom, jestli jim texty přinesly nové poznání a otevřely před nimi nové výzkumné možnosti. Díky této zpětné vazbě jsme získaly velmi důležitý uživatelský vhled a důrazy, které by nebylo možné nasimulovat nijak jinak, a jsme za to všem studentům a studentkám nesmírně vděčné.

Zpětnou vazbu jsme přitom nevyužily jen ke zlepšení konkrétních kapitol, ale i k obecnějšímu přemýšlení nad tím, jak se začínajícími výzkumníky a výzkumnicemi vlastně komunikovat.

Typická studentská zpětná vazba totiž kromě velmi trefných postřehů týkajících se uspořádání textu cílila na zjednodušování v podobě kratších vět a vysvětlování cizích slov. Nejprve jsme se nad těmito připomínkami trochu ošívaly, ale nakonec jsme je většinou zohlednily. Na jedné straně totiž považujeme situaci, kdy něčemu nerozumíme, za vcelku běžnou a v podstatě vítanou, protože náš nutí se rozvíjet. Na druhé straně jsme si uvědomily, že náš primární cíl je, aby studující textům a přeneseně principům výzkumu co nejvíce rozuměli už na první přečtení.³ Nestačí nám jen přibližné porozumění a orientace, ale rády bychom, aby studující získali co nejvíce jistoty. Po desítkách a stovkách hodin, které jsme jako vyučující strávily nad konzultacemi závěrečných prací i jako editorky této knihy nad studentskou zpětnou vazbou a texty samotnými, jsme čím dál více přesvědčeny, že začínající výzkumníky a výzkumnice máme provázet způsobem, který je přizpůsoben jejich potřebám. V sázce přitom není jen to, aby dokázali provést svůj vlastní výzkum pro potřeby bakalářské nebo diplomové práce. Jde i o to, aby principům společenskovědního výzkumu dokázali co nejvíce porozumět a vnímat a obhajovat jeho společenskou relevanci.

Snaha o čtenářskou přívětivost se konečně promítla i do zařazení orientujících obrázků umístěných na začátek každé části učebnice.

³ Redakce respektovala přání editorek a ponechala v knize některé jazykové jevy v podobě, která neodpovídá redakční praxi nakladatelství. Příkladem je časté nahrazení příčestí trpného přídavným jménem nebo ponechání některých novotvarů. Pozn. red.

Hlavním nositelem informací je i v této knize text, resp. doplňující grafické prvky, ale rozhodly jsme se lehce experimentovat i s vizuálním a zjednodušeným ztvárněním toho, co se čtenáři a čtenářky v té které části mohou dozvědět.

Výsledkem našich úvah a editorské práce je tedy kniha, která je vedena primárně logikou představení různorodých dat relevantních pro výzkum ve veřejné politice a politických vědách obecně. Dodejme, že naši knihu chápeme někde na pomezí odborné monografie a učebnice. Některá témata jsou česky zpracována poprvé, jiná mají přehledovější charakter. Pro všechna nicméně platí, že byla zpracována s velkou péčí a důrazem na užitek odborné obci. Návod na využití knihy jako učebnice pak formulujeme v podkapitole **Návod na využití knihy pro vyučující**.

| 21

První část monografie tvoří kapitoly pojednávající o jednotlivých typech dat, která lze při analýze politiky v širokém slova smyslu využít. Prostřednictvím perspektivy dat „vyprávíme“ příběh výzkumu z jiného konce, než činí publikace, na něž navazujeme. Zároveň jde podle nás o příběh koherentní. Toto zaměření nám umožňuje pohybovat se na úrovni detailu, které se předchozí publikace příliš nevěnovaly, a použít data jako možný klíč k inspiraci pro vlastní výzkum.

U každé kapitoly jsou přitom uvedeny dva typy příkladů. Jednak se jedná – typicky v závěru kapitol, ale někdy i v jejich průběhu – o kratší představení článků či studií, které s daným typem dat pracují a které považujeme za dobré. A jednak jsou součástí každé kapitoly zpravidla dva delší **příklady** (u některých kapitol jen jeden, u první kapitoly pak čtyři), jejichž prostřednictvím jednotliví autoři a autorky popisují svou zkušenost s výzkumem využívajícím daný typ dat. V tomto ohledu jdeme zatím nejdál ze všech česky psaných titulů, protože kromě příkladů práce s danými daty vnášíme do textu i výsostně osobní rozměr. Snažily jsme se samy sebe i další autory a autorky povzbudit k tomu, aby byli v těchto podkapitolách co možná nejotevřenější a psali o svých zkušenostech víc tak, jak by o nich mluvili v diskuzích se svými kolegy a kolegyněmi nebo i se studenty a studentkami, než jak by o nich psali třeba v odborném článku. Smysl těchto osobních svědectví spatřujeme rovněž ve zviditelnění různých pojetí a přístupů, čímž se posiluje linka „živosti“ výzkumu, který sice má svá pravidla a hranice, ale zároveň je mnohotvárný. V příkladech se přitom snažíme využívat jak akademicky pojatých analýz politiky, tak (byť v menší míře) těch aplikovaných, jejichž primárním cílem je přinést znalosti využitelné ve veřejněpolitické praxi.

Přestože jednotliví autoři a autorky nepocházejí jen z oblasti politických věd a veřejné a sociální politiky, je zájem o veřejnou politiku

a politické vědy na každé stránce této knihy přítomen. Domovským pracovištěm editorek je Katedra veřejné a sociální politiky (s tím, že přesahy máme i do oborů politických věd) a obeznámenost s veřejnou politikou tak, jak se učí a praktikuje v Česku, je rozhodně jedním z klíčů k výběru témat pojednaných v této knize. Inspirativnost a užitečnost jednotlivých kapitol, nad kterými jsme v průběhu sestavování knihy neustále přemýšlely, nejsou žádným objektivním kritériem a je vcelku dobře představitelné, že jiný editorský tým by se s ním vypořádal jinak. Stejně tak je tento oborový důraz patrný u výběru příkladů, kde jsme se snažily o veřejněpolitickou relevanci a také o jejich pestrost – veřejná politika v sobě zahrnuje nejen „sektorové“ politiky, jako jsou sociální, zdravotní či vzdělávací politika, ale i různé účely, pro něž výzkum realizovat.

Další vhléd do uspořádání monografie nabídne následující podkapitola **Návod na čtení pro (začínající) výzkumníky**. Na tomto místě bychom ještě rády uvedly několik technických upozornění: Jako autoři a autorky kapitol jsou uváděni všichni, kdo se na kapitole podíleli, ať už sepsáním obecné části, nebo příkladu. U jednotlivých grafických prvků jsou ale jejich autoři či autorky jmenováni samostatně. V obecných částech kapitol užíváme generického maskulina, v příkladových částech jsme nechali volbu na konkrétních autorech a autorkách.

Poslední téma, kterého bychom se v tomto úvodu rády dotkly, je název knihy. Myšlenky na knihu *Fantastická data ve veřejné politice a jak je využít* v nás krystalizovaly dlouho a u každého kroku této krystalizace jsme měly možnost ověřit nebo alespoň částečně vyhodnotit, zda jde o krok správným směrem. S výběrem názvu to bylo o poznání komplikovanější. Měl by být název zejména akademicky uměřený a popisný, nebo si můžeme dovolit něco svižnějšího a možná i vtípného? Pokud si dovolíme lehčí nazvání, budou naši kolegové a kolegyně brát knihu vážně? Pokud půjdeme standardní (a trochu nudnou) cestou, nezapadne kniha mezi řadou dalších, najde si cestu ke svým studentským čtenářům? O radu jsme se postupně obracely leckam, ale nakonec nás nejvíc inspiroval studentský kruh, který recenzoval první verze kapitol a který navrhl aluzi na *Fantastická zvířata a kde je najít* J. K. Rowlingové. Nejdřív jsme sice tento nápad zavrhly, ale nakonec jsme se k němu s pokorou, ale i zvědavostí vrátily. Důvodů bylo několik. Jednak jsme za celou dobu přípravy knihy nepřišly na nic lepšího. Jednak jsme si s překvapením uvědomily, jak se nad pracovní složkou pojmenovanou „Fantastická data“ vždycky pousmějeme a jak je v tomhle názvu možná ukryto něco z (magické) jiskry originálu. Postupně jsme také doceňovaly další významy, které se ve „Fantastických datech“ skrývají: Samy považujeme výzkum za fantastickou činnost, kterou

provozujeme nesmírně rády, ale i za cosi na pomezí rutiny v dobrém slova smyslu na straně jedné a kouzla či zázraku, když se z dat a našeho přemýšlení něco podstatného vyloupne, na druhé straně. Líbí se nám také trochu provokativní adjektivum „fantastická“ v souvislosti s daty. Dalo by se totiž namítat, že data reálně nikdy fantastická (ve smyslu ideální) nejsou. Za nás jsou ale data fantastická v tom, co všechno je s nimi možné dělat, jak je můžeme kombinovat a zejména, co všechno se z nich o tomto světě můžeme dozvědět. Daly jsme tedy *Fantastickým datům ve veřejné politice a jak je využít šanci* a jsme napjaté, jak se jim bude dařit.

Pokud by vás tento úvod, jednotlivé kapitoly nebo kniha jako celek přiměly k nějaké reakci či zpětné vazbě, velmi rády je uvítáme.

| 23

Návod na čtení pro (začínající) výzkumníky

Tato kniha je zatím nejlepším (protože prvním) českým textem o datech ve veřejné politice a možnostech jejich využití. Naopak tato kniha není nejlepší metodologickou knihou o výzkumu – schází v ní totiž zpracování řady momentů, které jsou pro výzkum podstatné. Nejedná se však o opominutí, ale o záměr neopakovat to, co je již dobře popsáno jinde.

V tomto návodu bychom vás jako editorky za prvé rády navedly na další metodologické texty, které pro vás mohou být přínosné.⁴ V textu níže a zejména v tabulkách U1–U4 jsme sestavily přehled česky psaných textů, které pokrývají oblasti, jež jsou pro výzkum klíčové. Rozdělení do jednotlivých oddílů je přitom do značné míry arbitrární a nepředkládáme je s cílem rigorózního rozlišení. Na přední místa jsme řadily texty, které spadají do oblasti metodologie věd o politice, doplňujeme je texty z příbuzných věd, které považujeme za kvalitní; tučně vyznačujeme ty, které přidává naše kniha. Za druhé bychom vám rády představily jednotlivé kapitoly této knihy a za třetí nabídly možnosti jejího čtení. Abychom zvýšily pravděpodobnost, že bude kniha čtena tak, jak jsme ji zamýšlely, shrnujeme hlavní body, s jejichž znalostí je dobré se do čtení pustit, v boxu U1. Ve zbytku této úvodní části pak jdeme do větší míry detailu.

⁴ Přehled bude jistě zastarávat, zároveň považujeme toto zřehlednění za důležité, protože z naší pedagogické praxe plyne, že ačkoli je zdrojů informací celá řada, pro studenty a studentky není tak snadné se v nich vyznat, resp. nabýt jistého a potřebného druhu sebevědomí, díky kterému výzkum přestává být stresujícím „čekáním na chybu“, ale stává se „jen“ další z tvořivých lidských činností, již zdokonalujeme přípravou a nabytými zkušenostmi.

BOX U1: Návod na čtení knihy

Veřejněpolitický výzkum má řadu rovin – tato kniha pokrývá převážně úroveň dat, ale částečně také úroveň výzkumného designu a metod analýzy. K tomu, aby se mohli začínající výzkumníci a výzkumnice ve veřejněpolitickém výzkumu zorientovat, je potřeba číst další metodologické texty.

Každá kapitola má obecnou část a jeden až čtyři příklady konkrétního výzkumu. Příklady píše výzkumníci a výzkumnice v první osobě.

24 | Kniha se dá číst různě – od začátku do konce, po jednotlivých kapitolách, po jednotlivých příkladech.

Kniha navazuje na předchozí metodologické texty (viz tabulky dále v této kapitole) a je napsaná tak, aby začínajícím výzkumníkům a výzkumnicím ozřejmila, k čemu daná data, metoda nebo design jsou a v jakých situacích je použít, a ideálně je i lákala ke čtení dalších textů.

Společenskovědní výzkum v sobě zahrnuje celou řadu rozhodnutí, která se různým způsobem vážou k výzkumnému cíli. Předně je užitečné si s ohledem na výzkumný cíl ujasnit, v jaké se pohybujeme výzkumné tradici, zda pozitivistické, postpozitivistické nebo interpretativní (s tím souvisí reflexe ontologických a epistemologických východisek). Dalším rozhodnutím je volba výzkumného designu, který dává výzkumu užší mantinely, a umožňuje tak hlubší a detailnější rozhodování o tom, jaké metody sběru dat zvolit, jaká data vlastně reflektovat a jak je analyzovat. Všemi těmito rozhodnutími se pak vine zohledňování praktických možností konkrétního výzkumníka či výzkumnice (např. komplexity tématu, přístupu do terénu, časové dotace, preferencí apod.) a také etických souvislostí, které každý výzkum nese.

Nejobecnější rozhodnutí se vztahují k ontologii a epistemologii, tj. k povaze toho, co nás výzkumně zajímá, resp. k povaze toho, jakým způsobem to lze poznat. V tabulce U1 je uveden přehled textů, v nichž se lze o tomto náhledu na výzkum a obecném uspořádání výzkumu (s přihlédnutím k veřejněpolitickému) dozvědět víc. Této úrovni metodologických úvah se naše kniha nevěnuje. Nejbližše je tomu kapitola 15 **Evoluce nové metody**, která je průvodcem tvorbou nového designu a představuje úvahy a rozhodnutí, jež takový proces doprovází.

TABULKA U1: Obecný náhled na výzkum, základní uspořádání výzkumu

Vymezení veřejněpolitického výzkumu a výzkumu ve vědách o politice	<ul style="list-style-type: none">• kap. 1: Veřejněpolitický a „klasický“ sociálněvědní výzkum: podobnosti a odlišnosti (Veselý, 12–63) in Nekola et al. (2011)
Ontologická a epistemologická východiska	<ul style="list-style-type: none">• kap. 1: Epistemologie, ontologie a operacionalizace (Drulák, 14–28) in Drulák a kol. (2008)• Společenské vědy a empirický výzkum (Špaček, 15–34) in Novotná et al. (2019)
Vymezení kvalitativního výzkumu	<ul style="list-style-type: none">• kap. 9: Kvalitativní výzkum – standardy, rétorika a logika (Drulák, 227–240) in Drulák a kol. (2008)• Kvalitativní přístup a jeho teoretická a metodologická východiska (Švaříček a Šedová, 12–27) in Švaříček a Šedová (2007)• Kvalitativní strategie výzkumu (Novotná, 257–288) in Novotná et al. (2019)
Vymezení kvantitativního výzkumu	<ul style="list-style-type: none">• Analytický výzkum a kvantitativní metody v politologii a sociologii (Jeřábek, 491–526) in Novák (2019)• Kvantitativní strategie výzkumu (Špaček, 93–122) in Novotná et al. (2019)
Výzkumný design (obecně)	<ul style="list-style-type: none">• kap. 6.3: Plán výzkumného projektu – výzkumný design (Nekola et al., 148–156) in Veselý a Nekola eds. (2007)• kap. 4: Přehled fází empirického výzkumu (Hendl, 55–64) in Hendl a Remr (2017)• kap. 5: Plán a uspořádání výzkumu (Hendl, 65–80) in Hendl a Remr (2017)• Proces kvalitativního výzkumu a jeho plánování (51–82) in Švaříček a Šedová (2007)• Rozvaha výzkumného projektu (Novotná et al., 35–56) in Novotná et al. (2019)

| 25

Zdroj: Hejzlarová a Mouralová

Jako další úroveň rozhodnutí vnímáme výzkumný design. Tento termín může odkazovat jak k ustálenému výzkumnému rozvrhu (např. případová studie), tak ke konkrétnímu mixu metod použitých v konkrétním výzkumu (viz tabulka U2). Co se týče výzkumného designu, přináší tato monografie tři kapitoly, které představují ucelený výzkumný design – kapitolu 12 **Systematická rešerše** (Alexandr Kasal, Jana Horová, Iva Brabcová); kapitolu 14 **Process tracing** (Michaela Veselá Hiekischová, Arnošt Veselý); za svěbytný výzkumný design lze považovat také **kritickou analýzu diskurzu** (kapitola 10, Lydie Kárníková).

TABULKA U2: Výzkumné designy

Případová studie	<ul style="list-style-type: none">• Případová studie (Jelínková, 194–220) in Nekola et al. (2011)• Jednopřípadová studie (Kořan, 29–61) in Drulák a kol. (2008)• Komparativní případová studie (Karlas, 62–91) in Drulák a kol. (2008)• Případová studie (Hendl, 201–214) in Hendl a Remr (2017)• Případová studie (96–111) in Švaříček a Šedová (2007)
Komparace	<ul style="list-style-type: none">• Komparativní přístupy při zkoumání veřejných politik (Geissler a Mouralová, 170–193) in Nekola et al. (2011)• Komparativní případová studie (Karlas, 62–91) in Drulák a kol. (2008)• Pojmový úvod do komparativní politologie (Novák, 316–374) in Novák (2019)• Kvalitativní metody příčinného usuzování v politologii (Kouba 2019, 452–490) in Novák (2019)
Zakotvená teorie	<ul style="list-style-type: none">• Zakotvená teorie (Braun, 203–226) in Drulák a kol. (2008)• Metoda zakotvené teorie (Řiháček a Hytych, 44–74) in Řiháček et al. (2013)• Zakotvená teorie (84–95) in Švaříček a Šedová (2007)• Kap. 9.1 Zakotvená teorie (400–425) in Sedláková (2014)
Etnografie	<ul style="list-style-type: none">• Etnografie (Tulmets a Střítecký, 149–176) in Drulák a kol. (2008)• Etnografie (Jedna ruka kreslí druhou aneb Jak se dělá etnografický výzkum) (112–125) in Švaříček a Šedová (2007)
Biografie	<ul style="list-style-type: none">• Biografie (Horký a Tomalová, 177–202) in Drulák a kol. (2008)• Biografický design (126–141) in Švaříček a Šedová (2007)
Experiment	<ul style="list-style-type: none">• Experiment (Hendl, 169–200) in Hendl a Remr (2017)• Experiment (Seidlová Málková et al., 195–217) in Novotná et al. (2019)
Process tracing	<ul style="list-style-type: none">• kap. 14 Process tracing (Michaela Veselá Hiekischová, Arnošt Veselý)
Systematická rešerše	<ul style="list-style-type: none">• kap. 12 Systematická rešerše (Alexandr Kasal, Jana Horová)

Zdroj: Hejzlarová a Mouralová

Další rozhodování probíhá na úrovni dat, která ve výzkumu využijeme. Tato úroveň je pro začínající výzkumníky a výzkumnice asi nejsrozumitelnější a spadá sem i většina kapitol této knihy (viz tabulka U3). O datech se nejčastěji píše v souvislosti s konkrétní metodou jejich sběru, která předpokládá nebo vytváří data různých vlastností.

Přijde nám užitečné tyto vlastnosti zvědomit, a proto uvádíme následující přehled atributů, jimiž se různá data od sebe mohou lišit:

- podoba dat (jsou to čísla, texty, obrázky, zvuky, věci ad.), s níž se pojí různé možnosti analýzy (kvantitativní statistické analýzy vs. různé typy kvalitativních analýz ad.);
- míra zpracování (surová, upravená, sekundární) a redukce informací (kvantitativní, kvalitativní);
- účel a způsob vzniku materiálu, na nějž jako na data nahlížíme (pro účely výzkumu či nezávisle na výzkumu), případně kdo inicioval vznik materiálu (data vyprodukovaná spontánně, data produkovaná pro administrativní účely, data produkovaná pro výzkumné účely);
- vztah výzkumníka k datům (je jejich tvůrcem, shromažďovatelem, spolutvůrcem s dalšími kolegy; převzal je od jiných výzkumníků nebo z jiných zdrojů).

V následující tabulce U3 se držíme třídění podle některých vlastností a atributů, i když rozčlenění sleduje spíše praxi a její odraz v metodologických textech než čistě logický systém.

<p>Data kvantitativní povahy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kap. 6.1 Dotazování – standardizovaný rozhovor (Sedláková, 155–207) in Sedláková (2014) • kap. 1 Základy (Hendl, 13–38) in Hendl (2021) • Přehled metod sběru dat (Hendl, 81–92) in Hendl a Remr (2017) • kap. 11 Sekundární analýza existujících dat (Magdalena Mouralová, Jan Skalík) • kap. 4. Sociálněvědní datové archivy: jejich úloha, služba a nástroje (Vávra a Čížek, 82–95) in Krejčí a Leontiyeva (2012) • kap. 5 Standardizace proměnných v sociálněvědním výzkumu (Vávra a Leontiyeva, 96–117) in Krejčí a Leontiyeva (2012)
<p>28 Data kvalitativní povahy vznikající v interakci výzkumníků a informantů, tj. rozhovory, fokusní skupiny ad.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • část kap. 1 Zkoumání aktérů ve veřejněpolitickém výzkumu (příklad 1.4.4 – expertní rozhovor) (Martina Štěpánková Štýbrová) • část kap. 1 Zkoumání aktérů ve veřejněpolitickém výzkumu (příklad 1.4.1 – fokusní skupina) (Ludmiła Władyniak, Lucie Trlifajová) • Hlubkový rozhovor (Švaříček, 159–184) in Švaříček a Šedová (2007) • Ohniskové skupiny a skupinový rozhovor (Sedláček, 184–191) in Švaříček a Šedová (2007) • Rozhovor (Novotná, 315–352) in Novotná et al. (2019) (pozn. včetně fokusní skupiny) • kap. 6.2 Kvalitativní formy dotazování (Sedláková, 207–248) in Sedláková (2014) • část kap. 1 Zkoumání aktérů ve veřejněpolitickém výzkumu (příklad 1.4.3 – rodičovské záznamy) (Eva M. Hejzlarová) • kap. 6 Sběr dat prostřednictvím zákona o svobodném přístupu k informacím ve veřejněpolitickém výzkumu (Jakub Iran, Dana Lipová, Eva M. Hejzlarová) • kap. 13 Práce se zahraniční praxí při zkoumání veřejných politik (částečně) (Magdalena Mouralová, Natálie Nývltová, Tomáš Barták, Karolína Dobiášová)
<p>Data kvalitativní povahy vytvářené samotným výzkumníkem, tj. výzkumné zápisky, výzkumné deníky ad.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • část kap. 1 Zkoumání aktérů ve veřejněpolitickém výzkumu (příklad 1.4.2 – pozorování) (Tereza Divíšek) • Zúčastněné pozorování (Švaříček, 142–159) in Švaříček a Šedová (2007) • Zúčastněné pozorování (Heřmanský, 353–390) in Novotná et al. (2019) • kap. 7 Pozorování a etnografické postupy sběru dat (249–285) in Sedláková (2014)

Data kvalitativní povahy v podobě vybraných dokumentů a artefaktů existujících nezávisle na výzkumu

- kap. 2 Veřejněpolitické dokumenty v Česku (Eva M. Hejzlarová, Marie Jelínková, Šimona Smrčková)
- kap. 3 Legislativní dokumenty ve veřejněpolitickém výzkumu (Jan Chmel, Eva M. Hejzlarová)
- kap. 4 Rozsudky a správní rozhodnutí ve veřejněpolitickém výzkumu (Vendula Mezeiová, Jakub Drápal, Eva M. Hejzlarová)
- kap. 5 Veřejněpolitické dokumenty Evropské unie (Vít Havelka, Veronika Kandusová)
- kap. 7 Mediální výstupy ve veřejněpolitickém výzkumu (Eva M. Hejzlarová, Magdalena Mouralová, Olga Angelovská)
- kap. 8 Sociální média jako zdroj dat pro veřejněpolitický výzkum (Magdalena Mouralová, Ema Hřešanová, Eva M. Hejzlarová)
- kap. 13 Práce se zahraniční praxí při zkoumání veřejných politik (částečně) (Magdalena Mouralová, Natálie Nývltová, Tomáš Barták, Karolína Dobiášová)
- kap. 6 Sběr dat prostřednictvím zákona o svobodném přístupu k informacím ve veřejněpolitickém výzkumu (Jakub Iran, Dana Lipová, Eva M. Hejzlarová)
- kap. 7.2 Metody sběru existujících informací – sekundární zdroje dat (Nekola a Veselý, 159–168) in Veselý a Nekola eds. (2007)
- Výzkum s využitím virtuálních dat (Seidlová et al., 409–412) in Novotná et al. (2019)
- Výzkum s využitím mediálních zdrojů (Seidlová et al., 408–409) in Novotná et al. (2019)
- Nevtrávé výzkumné přístupy (Seidlová et al., 400–413) in Novotná et al. (2019)

| 29

Zdroj: Hejzlarová a Mouralová

V tabulce U4 je pak představena úroveň metod analýzy. K této úrovni přispívá tato kniha dvěma kapitolami – kapitolou 9 **Kvantitativní a kvalitativní obsahová analýza** a kapitolou 10 **Mediální data a kritická analýza diskurzu**.

TABULKA U4: Metody analýzy

Statistické analýzy dat	<ul style="list-style-type: none"> • Statistická analýza sociálněvědních dat (prostřednictvím SPSS) – Rabušic et al. (2019) • Pokročilá analýza dat v SPSS a AMOS – Soukup (2022) • Kvantitativní analýza dat (Špaček, 219–253) in Novotná et al. (2019) • Metody analýzy dat (Hendl, 215–270) in Hendl a Remr (2017)
Obecná pravidla pro kvalitativní analýzu	<ul style="list-style-type: none"> • Analýza a interpretace dat v kvalitativním výzkumu (Heřmanský, 417–443) in Novotná et al. (2019) • Analýza kvalitativních dat (Šedová, 207–247) in Švaříček a Šedová (2007)
Analýza rámců	<ul style="list-style-type: none"> • Analýza rámců (Morávek, 105–135) in Nekola et al. (2011)
Analýza metafor	<ul style="list-style-type: none"> • Analýza metafor (Drulák, 125–148) in Drulák a kol. (2008)
Diskurzivní analýza	<ul style="list-style-type: none"> • kap. 10 Mediální data a kritická analýza diskurzu (Lydie Kárníková) • Diskurzivní přístupy v policy analysis (Durnová, 64–104) in Nekola et al. (2011) • Diskurzivní analýza (Beneš, 92–124) in Drulák a kol. (2008) • Metody diskurzivní analýzy (Zábrodská a Petrjánošová, 105–138) in Řiháček et al. (2013) • kap. 9.2 Analýza diskurzu (426–467) in Sedláková (2014)
Interpretativní fenomenologická analýza	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretativní fenomenologická analýza (Koutná Kostínková a Čermák, 9–43) in Řiháček et al. (2013)
Obsahová analýza	<ul style="list-style-type: none"> • kap. 9 Kvalitativní a kvantitativní obsahová analýza (Petra Jansa) • kap. 8.1 Obsahová analýza – nástroj pro zpracování velkého množství textů (291–328) in Sedláková (2014)
QCA	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitativní srovnávací analýza (QCA) a konfiguratívni metody v politologii (Kouba, 527–568) in Novák (2019)
Narativní analýza	<ul style="list-style-type: none"> • Narativní analýza (Čermák et al., 75–104) in Řiháček et al. (2013)
Metoda Q	<ul style="list-style-type: none"> • Metoda Q ve veřejné politice (Nekola, 136–169) in Nekola et al. (2011)

Zdroj: Hejzlarová a Mouralová

Jako appendix doplňujeme za pomoci tabulky U5 metody, heuristiky či samostatné výzkumné designy spojené s tvorbou veřejných politik a různými fázemi procesu této tvorby, i když se této oblasti v knize přímo nevěnujeme. Jsou to zejména metody evaluační a prognostické.

TABULKA U5: Metody využívané při tvorbě veřejných politik

Metody evaluace	<ul style="list-style-type: none">• Úvod k metodám pro hodnocení dopadů (Drhová a Ochrana, 222–226) in Nekola et al. (2011)• Posuzování vlivů na životní prostředí: metoda „evidence based policy“ či sociálního učení (Drhová, 227–246) in Nekola et al. (2011)• Hodnocení dopadů regulací (RIA) (Vítek, 247–277) in Nekola et al. (2011)• Metoda kontingentního ohodnocování investičních dopadů veřejných politik (Ochrana, 278–288) in Nekola et al. (2011)• Evaluace a její typy (Remr, 271–290) in Hendl a Remr (2017)• Některé postupy používané při evaluaci (Remr, 291–300) in Hendl a Remr (2017)• Evaluační přístupy (Remr, 301–336) in Hendl a Remr (2017)• Monitoring a evaluace realizovaných politik (Nekola, 337–382) in Veselý a Nekola eds. (2007)
Prognostické metody	<ul style="list-style-type: none">• kap. 1: Brainstorming, kap. 2: Panel expertů, kap. 3: Participativní metody, kap. 4: Index stavu budoucnosti, kap. 5: Systémový přístup, kap. 6: Strom významnosti a morfologická analýza, kap. 7: Kolo budoucnosti, kap. 8: Křížové interakce, kap. 9: Analýza textu pro technologické předvídání, kap. 10: Kritické technologie, kap. 11: Extrapolace trendů a časové řady, kap. 12: Analýza dopadů trendu, kap. 13: Analýza megatrendů, kap. 14: Metoda Delphi, kap. 15: Cestovní mapy pro vědu a technologie, kap. 16: Modelování rozhodování, kap. 17: Simulace a hry, kap. 18: Scénáře, kap. 19: Předpovědi génia, intuice a vize in Potůček (2006)• Prognózování veřejných politik (Veselý et al., 273–290) in Veselý a Nekola eds. (2007)

| 31

Zdroj: Hejzlarová a Mouralová

Zde se dostáváme k představení struktury knihy, jejích částí a jednotlivých kapitol. Vedle úvodu, který právě čtete, obsahuje učebnice pět částí zaměřených na data různého původu, účelu či charakteru. Jsou jimi:

- Data vzešlá z interakce s konkrétními lidmi (kap. 1),
- Administrativní data (kap. 2, 3, 4, 5, 6),
- Data z mediálního prostoru (kap. 7, 8, 9, 10),
- Data z prostředí výzkumu (kap. 11, 12) a
- Další fantastické přístupy k datům a jejich zpracování (kap. 13, 14, 15).

Podrobnějšímu představení jednotlivých částí a vysvětlení jejich logiky jsou věnovány drobné úvody na jejich začátku (a pomoci mohou i uvozující obrázky), zde přinášíme jen orientační přehled a jejich obsah.

První část **Data vzešlá z interakce s konkrétními lidmi** obsahuje pouze jednu kapitolu. Je to proto, že o výzkumné interakci s „lidskými

subjekty“ existuje řada velmi dobrých textů (srov. tabulka U2), na které s klidným svědomím čtenáře a čtenářky odkazujeme. Samotná kapitola 1 **Zkoumání aktérů ve veřejněpolitickém výzkumu** má v rámci knihy trochu výjimečný charakter. Soustředí se na aktéry veřejné politiky a data vzniklá v interakci výzkumníků a výzkumníc s nimi. Kapitola tak pokrývá celou skupinu dat vzniklých přímo pro účely výzkumu a v přímém kontaktu s účastníky a účastnicemi výzkumu. Součástí kapitoly jsou proto hned čtyři příklady, čímž symbolicky zdůrazňujeme význam zkoumání nejrůznějších aktérů veřejné politiky. Jsme přesvědčeny o tom, že všechny typy dat, které v knize představujeme, mají ve výzkumu veřejné politiky své místo, ale jen obtížně si umíme představit dlouhodobější a komplexní výzkum, který by nějakým způsobem nezahrnoval bezprostřední kontakt s lidmi a rezignoval by na nějakou podobu výzkumné interakce s nimi. Ta však může mít velmi různorodý charakter. Příklady se tak týkají fokusních skupin s lidmi ohroženými sociálním vyloučením (napsaly Lucie Trlifajová, Ludmila Władyniak), pozorování interakcí souvisejících s očkováním dětí v ordinacích pediatrií (autorkou je Tereza Divíšek), využití textů psaných informanty při výzkumu rodičů školkových dětí (napsala Eva M. Hejzlarová) a realizace expertních rozhovorů na ministerstvech (autorkou je Martina Štěpánková Štýbrová).

Druhá část **Administrativní data** obsahuje naopak kapitol hned pět. Tvoří je sestava příbuzných kapitol 2 **Veřejněpolitické dokumenty v Česku**, 3 **Legislativní dokumenty ve veřejněpolitickém výzkumu**, 4 **Rozsudky a správní rozhodnutí ve veřejněpolitickém výzkumu** a 5 **Veřejněpolitické dokumenty Evropské unie**. Všechny se věnují veřejněpolitickým dokumentům tvořeným typicky veřejnými organizacemi. Kapitoly se věnují kontextu vzniku různých dokumentů a nabízejí vodítka, jak se v dokumentech orientovat a jak je využívat. První z kapitol přitom přináší obecnější přehled dokumentů a soustředí se na širokou škálu dokumentů vzniklých v rámci procesu tvorby politik, další tři kapitoly pak hlouběji rozebírají tři specifické typy veřejněpolitických dokumentů, které jsou svázány zvláštními pravidly a tradičně spadají do sféry jiných disciplín než přímo veřejné politiky (právo, evropská studia). Příklady v kapitole 2 se týkají využití strategických dokumentů v oblasti integrace cizinců (napsala Marie Jelínková) a dále evaluačních zpráv (sepsáno Simonou Smrčkovou). U legislativních dokumentů se první příklad věnuje analýze toho, jak zákonodárci ve své činnosti reflektují rozhodnutí ústavního soudu (autorem je Jan Chmel), a druhý popisuje průběh a výsledky analýzy legislativy cílící na samoživitelky (autorkou je Eva M. Hejzlarová). Kapitola o soudních a správních rozhodnutích obsahuje jeden

příklad o rekonstrukci soudních a správních řízení v kauzách tzv. domácích porodů (napsaly Eva M. Hejzlarová a Vendula Mezeiová). Místo druhého příkladu je zařazen rozhovor s právníkem Jakubem Drápalem, který analyzoval trestní rozsudky z hlediska jejich zdůvodnění. U evropských veřejněpolitických dokumentů jsou příklady opět dva – jeden týkající se analýzy konceptu sladování rodinného a pracovního života a jeho vývoje v čase (napsala Veronika Kandusová) a druhý týkající se vlivu Evropské komise na přijetí služebního zákona v Česku (autorem je Vít Havelka). K této čtveřici kapitol je připojena ještě kapitola 6 **Sběr dat prostřednictvím zákona o svobodném přístupu k informacím ve veřejněpolitickém výzkumu**, která zpracovává pravidla pro podání žádosti prostřednictvím zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, a představuje uplatnění získaných dat ve veřejněpolitickém výzkumu. Příklady sepsaly Dana Lipová (o dotazování se zdravotních pojišťoven na výkony u dětí se zdravotním postižením během pandemie) a Eva M. Hejzlarová (o zjišťování údajů o sociální politice obcí v jejich samosprávné působnosti).

| 33

Následuje část **Data z mediálního prostoru**, ve které jsou čtyři kapitoly. V kapitole 7 **Mediální výstupy ve veřejněpolitickém výzkumu** je prostor věnován základnímu přehledu textových a vizuálních obsahů v médiích s tím, že jeden příklad se zabývá mediálním obrazem inkluze ve vzdělávání (autorkou je Magdalena Mouralová) a druhý využil mediální výstupy jako oporu při analýze organizačně-právní proměny nemocnic (sepsala Olga Angelovská). Kapitola 8 **Sociální média jako zdroj dat pro veřejněpolitický výzkum** pak představuje způsoby, jak využívat data ze sociálních médií a digitálních platform. První příklad ukazuje využití facebookové skupiny Učitelé+ pro výzkum učitelů a učitelek v pandemické situaci (napsala Magdalena Mouralová) a druhý reflektuje zkušenosti se sledováním sociálního hnutí propagujícího tzv. přirozený porod v prostředí e-mailové diskuze a Facebooku (autorkou je Ema Hrešanová). V kapitole 9 **Kvantitativní a kvalitativní obsahová analýza** představuje Petra Jansa kromě metod samotných i příklad svého výzkumu o proměnách mediálního vnímání Ostravy v souvislosti s hudebním festivalem Colours of Ostrava. Kapitola 10 **Mediální data a kritická analýza diskurzu** napsaná Lydií Kárníkovou přináší exkurz do různých odnoží tohoto výzkumného programu a do způsobů jejich aplikace. Příklad v této kapitole se týká kauzy přejmenování ulic pojmenovaných po sovětských vojácích v Ostravě – Zábřehu.

Část **Data z prostředí výzkumu** zahrnuje dvě kapitoly. Kapitola 11 **Sekundární analýza existujících dat** se zaměřuje na data vzniklá primárně pro výzkumné účely, ale vytvářená někým jiným. Kapitola povzbuzuje čtenáře a čtenářky k většímu využívání již existujících dat.

tujících datasetů zejména kvantitativní povahy. Příklady do této kapitoly sepsali Magdalena Mouralová, která reflektovala zkušenosti s opakovaným využitím již existujícího souboru dat z dotazníkového šetření učitelů, a Jan Skalík, který shrnul svou zkušenost s analýzou poslaneckého hlasování u zákonů týkajících se životního prostředí. V kapitole 12 **Systematická rešerše** je popsán výzkumný design spočívající ve sběru, třídění a vyhodnocení stávajícího poznání v určité (veřejněpolitické) oblasti. Příklady sepsali Alexandr Kasal (o vyhledávání a vyhodnocování evidence v oblasti sebevražd) a Jana Horová s Ivou Brabcovou (o systematické práci s výzkumy sledujícími neformální péči o chronicky nemocné seniory).

34 | Poslední část jsme nazvaly s trochou nadsázky **Další fantastické přístupy k datům a jejich zpracování**, protože kapitoly v ní zahrnuté nemají pojitko v podobě původu dat, jako tomu je u předchozích částí. Kapitola 13 **Práce se zahraniční praxí při zkoumání veřejných politik** přináší základní orientaci ve způsobech práce se zahraniční veřejněpolitickou praxí. První příklad Karolíny Dobiášové ukazuje práci se zahraniční zkušeností v akademickém výzkumu a popisuje postup při komparaci českého a slovenského přístupu k sociálním službám pro seniory. Druhý příklad od autorů Tomáše Bartáka a Natálie Nývltové se pak věnuje využití příkladů dobré praxe pro rychlý aplikovaný výzkum a zaměřuje se na politiky podporující individualizovanou péči. V kapitole 14 **Process tracing** jsou představeny základní obrysy tohoto výzkumného přístupu, který má ambici rigorózně vysvětlit vývoj vedoucí k určité události. Jeden příklad je zde spojen s výkladem, kdy Michaela Veselá Hiekischová ilustruje jednotlivé kroky designu na svém výzkumu o vzniku Úřadu práce ČR. Druhý příklad napsal Arnošt Veselý a pojednává o ne/vzniku Národní rady pro vzdělávání. Kapitola 15 **Evoluce nové metody: institucionální analýza přerodělování veřejných prostředků na příkladu rodiny** nepředstavuje konkrétní zavedenou metodu či výzkumný design, ale kroky, které vedou k vytvoření designu zcela nového. Příklad je integrován do celé kapitoly, v níž autoři prezentují, jak došli k ideji i konkrétní podobě analýzy redistribuční logiky sociálních států.

Otázka, jak knihu číst, úzce souvisí s otázkou, pro koho je vlastně určena. Kniha nemá jedno výhradní cílové publikum, jakkoli jsme myslely převážně na začínající výzkumníky a výzkumnice. Zejména pro ně budou určitě přínosné první tři části knihy (kapitoly 1–10) a také kapitoly 11 a 13. Zároveň přiznáváme, že i my jako editorky jsme řadu kapitol připravovaly s cílem si leccos ujasnit a získat pevnější půdu pod nohama, takže ji snad ocení i naši zkušenější kolegové a kolegyně. V kapitolách 12 a 14 jsou zpracována témata, která nikde

jinde v češtině pojednána nejsou (systematická rešerše, process tracing) a jsou spíše pro pokročilejší badatele a badatelky. Totéž se týká kapitoly 15, která ukazuje vývoj relativně komplexního výzkumného designu pracujícího se sekundárními kvantitativními daty.

Knihu tedy lze číst vícero způsoby. První možnost je číst ji jako celek. Takový přístup dává smysl ve chvíli, kdy se chce výzkumník zorientovat v možnostech veřejněpolitického výzkumu z perspektivy dat (relevantní jsou první čtyři části). Pokud by někdo knihu četl „od začátku do konce“, tak se velmi pravděpodobně dozví řadu zajímavých informací podávaných způsobem, který se od jiných monografií liší, ale zážitek z celistvého uchopení určitého fenoménu se spíše nedostaví – to nabízí jiné učebnice a texty (např. Veselý in Nekola et al. 2011; Novotná, Špaček a Štovičková Jantulová eds. 2019) a nezdálo se nám užitečné jejich obsah dublovat.

Druhou možností je čtení po jednotlivých kapitolách podle individuálních preferencí a potřeb. Předpokládáme, že půjde o nejčastější způsob čtení, kdy bude kniha využívána jako jeden z mnoha zdrojů znalostí týkajících se veřejněpolitického výzkumu.

Třetí variantou je čtení kombinující kapitoly o datech s kapitolami o metodách. Dobrým příkladem je možné propojení kapitoly 7 Mediální výstupy ve veřejněpolitickém výzkumu, kde si lze základně ujasnit principy práce s daty z médií, aby pak mohl čtenář či čtenářka na své poznání navázat v samostatných kapitolách o kvantitativní a kvalitativní obsahové analýze (kapitola 9) a analýze diskurzu (kapitola 10).

Čtvrtou možností je číst pouze příkladové části kapitol, jejichž přehled uvádí tabulka U6 na konci této kapitoly. Příklady jsou samozřejmě psány primárně s ohledem na zaměření celé kapitoly a jsou se zbytkem textu kapitoly provázány, ale do značné míry fungují také samostatně jako velmi různorodé příběhy o tom, jak se rodily a byly prováděny různé výzkumné záměry. Lze z nich tedy vybírat nejen na základě charakteru dat či metody, ale i na základě tematického zaměření a zacílení výzkumu (viz charakteristiky v tabulce U6).

Hodnotu těchto příkladů spatřujeme hned v několika aspektech. Předně ukazují obrovskou pestrost veřejněpolitického výzkumu, což je dobré nejen pro samotné uvědomění si této skutečnosti, ale také to může podpořit chuť hledat další nové cesty. Dále přinášejí velmi podrobný vhled do toho, jak byly realizovány konkrétní výzkumy, a přinášejí tak důležitá vodítka zejména pro začínající badatele a badatelky. Konečně pak považujeme za důležitý i velmi osobní charakter příkladů. Výzkumníci a výzkumnice popisují svá bádání, a to nejen v perspektivě výsledků a úspěšných cest, ale věnují se různorodým úvahám, které celý výzkumný proces provázely, odhalují dílčí nezdary

a slepé cesty, ale také radosti a překvapení, které výzkum provázely. Příklady tak ukazují výzkum jako živý proces, který je tvořivý, ale také trochu nejistý, a tím vzrušující i frustrující zároveň. Příklady tak zviditelňují „lidský“ rozměr výzkumu, který rozhodně má svá pravidla a zákonitosti, ale zároveň platí, že každé rozhodnutí, které jako badatelé a badatelky činíme, činíme v reálném světě a ve své kůži. Tuto polaritu, kde je na jedné straně rigoróznost výzkumu a na druhé člověk, který výzkum realizuje, resp. pojmenovávání a tematizování této polarity, považujeme za velmi užitečné a v podstatě nezbytné pro to, aby akademie nebyla jen množinou odborných článků a knih, ale aby byla živou komunitou, která láká k zapojení.

36 | Jak je patrné, nekoncepcovaly jsme knihu jako univerzální a samostatné dílo, které beze zbytku pokryje určitou oblast výzkumu v politických vědách a veřejné a sociální politice, ale jako dílo, které tvořivě a za využití jiné perspektivy rozvíjí to, co již napsali mnozí před námi. Věříme, že námi zvolené uspořádání bude nutit čtenáře a čtenářky nespolehat jen na texty v této knize a přiměje je k dohledávání v dalších zdrojích, porovnávání a přemýšlení o vlastních výzkumných postupech.

Uvedený přehled a spousta dobrých příkladů využití různých dat a postupů, které najdete v této knize, ukazují na pevné základy českého výzkumu veřejné a sociální politiky a politické vědy obecně. I díky nim můžeme naše obory dále rozvíjet a doufáme, že k tomuto rozvoji přispěje také tato kniha i vy jako její čtenáři a čtenářky.

Návod na využití knihy pro vyučující

Jak je zřejmé, knihu jsme promýšlely jinak než jako klasickou učebnici. Navazujeme na dříve vydané knihy a učební texty a doplňujeme je; soustředíme se jak na výklad, tak na příklady, kterým dáváme více prostoru, než je obvyklé. V průběhu práce na knize jsme promýšlely i variantu zařadit k jednotlivým tématům otázky nebo úkoly, které se v učebnicích často vyskytují. Nakonec jsme tuto možnost nevyužily, neboť podobné interaktivní prvky jsme považovaly za zbytečně svazující, a to vzhledem k tomu, jaký potenciál využití naše kniha nabízí. Situací, ve kterých budou texty v této knize čteny, a potřeb, které s těmito situacemi budou spojeny, je podle našich zkušeností nepřeborně a snažit se je vměstnat do několika málo vět nepovažujeme za žádoucí. Nabízíme nicméně vodítka, jak jednotlivé texty při výuce smysluplně využívat, i některé konkrétní nápady na úlohy (viz box U2).

Jak tedy lze výukově využívat tuto knihu?

- Kniha může sloužit jako podpora při samostudiu, kdy konkrétní text či texty mohou pomoci například při přípravě projektu závěrečné práce. S jejich pomocí studující mohou prověřit realizovatelnost svých výzkumných záměrů a uvědomit si, na co při plánovaném využití konkrétních dat nezapomenout.
- Výkladové části kapitol je možné zadávat jako přípravu na kontaktní výuku v metodologických i věcně zaměřených seminářích. Studující mohou následně navrhnout design, který by využíval typ dat tematizovaný v některé kapitole, ať v rámci vlastních výzkumných úloh, nebo k probíranému fenoménu (viz úloha 1 a 2 v boxu U2).
- Podobně lze při výuce metodologie a výzkumu obecně použít jednotlivé příklady a klást k nim doplňující otázky, které třeba nejsou v textu explicitně zmíněny, například na ontologická a epistemologická východiska výzkumu nebo na jiné důležité aspekty výzkumu (viz také úloha 5 v boxu U2).
- Výhodou příkladů je rovněž to, že takřka ke každému z nich existuje výzkumný výstup publikovaný v odborném časopise, knize nebo závěrečné práci. To umožňuje dále prohloubit vzhled do daného výzkumu, ale také lze na kontrastu obou textů ilustrovat pravidla různých odborných žánrů a výstupů, což může být využito například v rámci kurzů psaní odborných textů pro doktorské studenty a studentky (viz úloha 3 v boxu U2).
- Dále je možné některé příklady využít při výuce teoretického myšlení a práce s teoriemi ve veřejněpolitickém výzkumu (např. v rámci seminářů k psaní bakalářských a diplomových prací). Příklady jsou vhodné zejména pro analytičtější úlohy typu odhalení teoretických konceptů a jejich operacionalizace (viz úloha 4 v boxu U2).
- Příklady lze využít pro přiblížení obtíží, které se mohou při výzkumu objevit, případně jako inspiraci pro uchopení určitého výzkumného problému.

Texty v knize považujeme pro výše uvedené účely za vhodné z několika důvodů. Předně jsou „uživatelsky přívětivé“ a zároveň relativně detailní a komplexní. Věcné i příkladové části jsou stručné, díky studentské zpětné vazbě jsme zapracovali na jejich srozumitelnosti a výstižnosti, jako autorský tým jsme se snažili i o koncentrovanost. Troufáme si říci, že pro evokaci nebo vstup do určitého tématu jsou shromážděné texty výborné a konkurovat jim mohou jen materiály připravené na míru dané výuce a okruhu studujících.

Jak už jsme zmínily v úvodu, jedna z inspirací, která nás přivedla k tomu, jak koncipovat tuto knihu, byla pandemie covidu-19, která způsobila změnu kontaktní výuky v distanční. Díky tomu, že jsme v době „zavřených škol“ samy vyučovaly, jsme zjistily přinejmenším dvě věci: Za prvé, že v online seminární výuce se velmi hodí mít po ruce více materiálů, jejichž prostřednictvím se studující asynchronně připraví na synchronní seminární výuku. Tato potřeba je vyšší než při kontaktní formě výuky. V online výuce je většina procesů pomalejší a asynchronní podpora je nezbytná.

38 | Rovněž se ukázalo, že některé věci, které „fungovaly“ v období před covidem, jsme v distanční výuce nasimulovat nedokázaly. Využívaly jsme samozřejmě různorodé podklady jako dostupné texty, krátká videa, evokační otázky před hodinou, v rámci společných online hodin jsme zařazovaly práci ve skupinách v „break-out rooms“ a moderovaly skupinové psaní do sdílených dokumentů. Svoji osobní zkušenost a zkušenost žitého výzkumu jsme ale uměly předávat jen omezeně. Přitom právě dialog nad výzkumem, sdílení metodologických úvah i jejich vzájemná konfrontace je podle nás jednou z hybných sil poznání. I kvůli tomu je pro nás ona osobní příkladová část této knihy tak podstatná. Vykrývá totiž prostor, kterému typicky není věnováno tolik pozornosti, protože v psaných textech bývá metodologii věnováno zpravidla jen pár řádek a jejich většinový narativ je „úspěšný“ („toto jsem si naplánoval, toto se mi povedlo“). Hovořit o tom, co všechno se nepovedlo nebo jak jsme museli náš výzkumný záměr adaptovat, není obvyklé.

box u2: Příklady konkrétních úloh využívajících texty z knihy

Úloha 1 – samostatná domácí práce

(možné výukové cíle: rozvinout výzkumnou kreativitu, aplikovat obecné poznatky na konkrétní téma, uvědomit si, že každá metoda a typ dat mají své silné stránky i své limity)

Přečtěte si kapitolu 8 „Sociální média jako zdroj dat pro veřejněpolitický výzkum“ a vymyslete, jakým způsobem by bylo možné taková data využít ve vašem výzkumu; zformulujte přitom jak silné, tak slabé stránky těchto dat či postupů v kontextu vašeho záměru.

Úloha 2 – domácí příprava a skupinová aktivita na hodině

(možné výukové cíle: aplikovat obecné poznatky na konkrétní téma, uvědomit si, že každá metoda a typ dat mají své silné stránky i své limity)

Domácí příprava: Přečtěte si kapitolu 7 „Mediální výstupy ve veřejněpolitickém výzkumu“. Skupinová práce na hodině: Představte si, že

chcete zkoumat vývoj veřejné diskuze o přijímacích zkouškách. Navrhnete konkrétní výzkumné uspořádání využívající mediální výstupy. Co všechno potřebujete řešit? Jaké konkrétní výzkumné otázky byste si mohli položit? S jakými výstupy byste pracovali a jak byste je vybírali? Jak byste je analyzovali?

Úloha 3 – domácí příprava a návazná společná diskuze

(možné výukové cíle: uvědomit si specifika různých odborných žánrů, uvědomit si kontextualitu výzkumu)

Domácí příprava: Přečtěte si texty „Příklad využití ‚deníkových‘ záznamů při výzkumu rodičů dětí nastupujících do mateřské školy“ z kapitoly 1 a odborný článek „Nástup do veřejné mateřské školy v České republice: sonda do adaptace rodiče“ (Hejzlarová et al. 2021).

| 39

Na semináři následuje diskuze např. nad následujícími okruhy otázek:

- Jak se liší popis metodologie v obou textech? Které metodologické kroky a úvahy nejsou v článku zachyceny? Proč tomu tak je? Co potřebuje vědět čtenář či čtenářka článku?
- Jaké okolnosti ovlivnily rozhodování o výzkumném procesu? Které z nich je nutno reflektovat a proč? Opominuly autorky v článku něco podstatného, reflektovaly všechny důležité okolnosti vzniku?
- Kdybyste stáli na začátku výzkumu, které kroky byste udělali jinak?

Úloha 4 – samostatná (domácí) práce nebo práce v malých skupinách

(možné výukové cíle: posílit teoretické myšlení, uvědomit si roli teorie ve výzkumu a její propojenost s metodologií)

Přečtěte si „Příklad analýzy mediálního obsahu na případu inkluze ve vzdělávání“ v kapitole 7 a diskutujte metodologické uchopení: S jakými teoretickými koncepty autorka pracovala? Jakým způsobem je autorka operacionalizovala? Jak jinak by šlo daný koncept operacionalizovat?

Úloha 5 – domácí příprava nebo samostatná práce a společná diskuze

(možné výukové cíle: zvědomit metodologické volby a předpoklady, pochopit pojmy epistemologie a ontologie, uvědomit si etické souvislosti výzkumu)

Přečtěte si vybraný příklad výzkumu. Diskutujte, jaká jsou ontologická a epistemologická východiska daného výzkumu. Chybí vám v popisu výzkumu nějaké důležité aspekty, které nejsou zmíněny nebo dostatečně zpracovány? Jaké etické aspekty musel nebo měl autor či autorka řešit a jsou jeho řešení uspokojivá?

Pro úplnost dodáváme, že kniha se soustředí na rovinu dat, a nelze tak očekávat preciznost ve vymezení a rozlišení všech konceptů a termínů napříč knihou. V textech jsme v tomto ohledu většinou respektovaly volbu autorů a autorek, a i když jsme se o základní sladění jako autorský kolektiv snažili, mohou se mezi texty objevit drobné neshody v rozlišení dvou pojmů (např. výzkumný design a metoda analýzy) či ve vymezení obsahu pojmů (např. sekundární data). I to může být dobrým podnětem do debaty v rámci výuky.

40 | Doufáme, že kniha vám bude ve výuce nápomocná a že ji budete využívat tvořivě, kriticky a v ideálním případě i radostně. Pokud se to podaří, budeme rády za zpětnou vazbu a konkrétní příklady, vděčně nicméně budeme i za upozornění na to, v čem texty nefungují. Jde o naši první „učebnici“ a doufáme, že časem napíšeme další a lepší. Předem díky!

Zdroje

- Beneš, V., Drulák, P. eds. 2019. *Metodologie výzkumu politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Drulák, P. 2008. a kol. *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.
- Hejzlarová, E. M., Mouralová, M. a Konrádová, K. 2021. Nástup do veřejné mateřské školy v České republice: sonda do adaptace rodiče. *Orbis scholae* 14 (3): 1–25.
- Hendl, J. 2021. *Big data: Věda o datech – základy a aplikace*. Praha: Grada.
- Hendl, J., Remr, J. 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál.
- Krejčí, J., Leontiyeva, Y. eds. 2012. *Cesty k datům: zdroje a management sociálněvědních dat v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Nekola, M., Geissler, H., Mouralová, M. ed. 2011. *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Praha: Karolinum.
- Novák, M. ed. 2019. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Novotná, H., Špaček, O., Štovičková Jantulová, M. eds. 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií UK.
- Potuček, M. ed. 2006. *Manuál prognostických metod*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

- Rabušic, L., Soukup, P., Mareš, P. 2019. *Statistická analýza sociálněvědních dat (prostřednictvím SPSS)*. 2. přepracované vyd. Brno: Masarykova univerzita.
- Řiháček, T., Čermák, I., Hytych, R. 2013. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita.
- Sedláková, R. 2014. *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada.
- Soukup, P. 2022. *Pokročilá analýza dat v SPSS a AMOS*. Brno: Masarykova univerzita.
- Švaříček, R., Šedová, K. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- Veselý, A., Nekola, M. eds. 2007. *Analýza a tvorba veřejných politik. Přístupy, metody a praxe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

TABULKA U6: Shrnutí případových podkapitol

ČÍSLO ODDÍLU	NÁZEV PŘÍKLADU A JEHO AUTOR/ŘI	VĚCNÁ OBLAST (SPECIFIKACE)	KONTEXT VÝZKUMU
1.4.1	Využití fotoelicítace ve fokusních skupinách s lidmi ohroženými sociálním vyloučením (Lucie Trlifajová, Ludmiła Władyniak)	Sociální politika, politika zaměstnanosti (sociální vyloučení, nezaměstnanost, diskriminace)	Aplikovaný projekt (Evropské fondy)
1.4.2	Využití etnografie v ordinacích dětských lékařů v souvislosti s očkováním (Tereza Divíšek)	Zdravotní politika (veřejné zdraví, vztah pacient–lékař)	Mezinárodní výzkumný projekt (Horizon 2020), disertační výzkum
1.4.3	Využití „deníkových“ záznamů při výzkumu rodičů dětí nastupujících do mateřské školy (Eva M. Hejzlarová)	Vzdělávací politika (předškolní vzdělávání, vztah rodič–učitel)	Vlastní výzkumný zájem bez projektového zastřešení
1.4.4	Využití expertních rozhovorů při zlepšování protikorupční odolnosti prostředí evropských fondů (Martina Štěpánková Štýbrová)	Veřejná správa (Evropské fondy, korupce)	Aplikovaný projekt (Evropské fondy, Operační program Technická pomoc)
2.4.1	Analýza strategických dokumentů v oblasti lokální integrační politiky migrantů (Marie Jelínková)	Migrační politika (integrace migrantů, lokální politika)	Vlastní výzkumný zájem bez projektového zastřešení
2.4.2	Využití evaluačních zpráv ve veřejněpolitickém výzkumu (Simona Smrčková)	Veřejná správa (evaluace, veřejné intervence, Evropské fondy)	Disertační práce
3.3.1	Analýza judikatury Ústavního soudu v parlamentních debatách (Jan Chmel)	Politická kultura (parlamentarismus, ústavní soudnictví)	Projekt GA ČR

CÍLE VÝZKUMU	TYP A CHARAKTER DAT	ETICKÉ ASPEKTY
Zachytit, popsat a porozumět zkušenostem lidí, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní nebo se opakovaně vrací do evidence Úřadu práce.	Nahrávky rozhovoru přeepsané do textové podoby, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá za účelem výzkumu, sebraná přímo výzkumným týmem od informačních partnerů, důvěrná a neveřejná.	Zranitelná sociální skupina, citlivá téma, sběr a uchovávání dat (informovaný souhlas, anonymizace).
Porozumět způsobům, jakými se dělá očkování v ordinacích dětských praktických lékařů a lékařek. Porozumět podobám váhání o očkování ve vztahu k prostředí ordinací.	Terénní poznámky z pozorování z ordinace, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá za účelem výzkumu, vytvářena přímo výzkumníci v reakci na chování aktérů, neveřejná.	Zranitelná skupina (děti) a intimní informace o zdravotním stavu, sběr a uchovávání dat (informovaný souhlas, anonymizace).
Porozumět situaci rodičů při nástupu jejich nejstaršího dítěte do veřejné mateřské školy.	„Deníkové“ zápisy rodičů vedené po dobu 12 týdnů od nástupu dítěte do mateřské školy, tj. data kvalitativní podoby (texty), iniciovaná výzkumem, vytvářena informačními partnery, důvěrná a neveřejná.	Zajištění důvěrnosti informací (informovaný souhlas, anonymizace), symbolická finanční kompenzace.
Zmapovat prostředí jednotného národního rámce pravidel a postupů v rámci EF. Identifikovat aktéry, kteří prostředí ovlivňují. Zmapovat protikorupční nástroje a opatření pro zvyšování transparentnosti v metodikách pro EF v ČR a porovnat administrativní náročnost pro orgány i pro žadatele.	Nahrávky a poznámky z rozhovorů, tj. data kvalitativní povahy (texty, nahrávky), vzniklá za účelem výzkumu, sebraná přímo výzkumným týmem od informačních partnerů.	Sběr a uchovávání dat (informovaný souhlas, důvěrnost).
Popsat pojetí lokální integrace migrantů ve strategických dokumentech a zachytit jeho vývoj v čase.	Strategické dokumenty na národní úrovni, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiný účel (plánování, tvorba politiky), veřejně dostupná, shromážděná výzkumníci pro analýzu.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.
Popsat neimplementaci evaluačních zjištění do navazujících intervencí na českých ministerstvech.	Evaluační zprávy projektů a programů a projektové výzvy, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiný účel (evaluace, tvorba politiky), veřejně dostupná, shromážděná výzkumníci pro analýzu.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.
Popsat způsoby, jakými jsou v poslaneckých debatách reflektována rozhodnutí Ústavního soudu a možnost zrušení projednávaných zákonů soudem.	Stenoprotokoly z jednání Poslanecké sněmovny, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiný účel (evidence, informování), veřejně dostupná, vybraná výzkumníkem pro analýzu.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.

ČÍSLO ODDÍLU	NÁZEV PŘÍKLADU A JEHO AUTOR/ŘI	VĚCNÁ OBLAST (SPECIFIKACE)	KONTEXT VÝZKUMU
3.3.2	Analýza legislativy týkající se samoživitelek (Eva M. Hejzlarová)	Sociální politika (neúplné rodiny)	Projekt GA ČR, návaznost na vedenou diplomovou práci
4.5.1	Využití soudních rozhodnutí souvisejících s domácími porody (Eva M. Hejzlarová, Vendula Kolařík Mezeiová)	Zdravotní politika (porodnictví)	Projekt GA ČR, potřeba konzultace s expertkou na právo
4.5.2	Obsahová analýza odůvodnění trestů (Vendula Kolařík Mezeiová, Jakub Drápal)	Soudnictví (ukládání trestů)	Mezinárodní výzkumný projekt
5.5.1	Analýza sladování rodinného a pracovního života v dokumentech Evropské unie (Veronika Kandusová)	Rodinná politika, politika zaměstnanosti (sladování rodinného a pracovního života, Evropská unie)	Diplomová práce
5.5.2	Zkoumání vlivu Evropské komise na přijetí služebního zákona v Česku (Vít Havelka)	Veřejná správa (Evropská unie, legislativa)	Diplomová práce
6.3.1	Zjišťování dopadů pandemie na péči o děti se zdravotním postižením (Dana Lipová)	Zdravotní politika (péče o děti s vážným zdravotním postižením)	Výzkum pro potřeby nadace
6.3.2	Mapování využívání finančního příspěvku fyzickým osobám v samostatné působnosti obcí (Eva M. Hejzlarová)	Sociální politika (lokální politika)	GA ČR + Evropské fondy, pomoc výzkumného asistenta/ky

CÍLE VÝZKUMU	TYP A CHARAKTER DAT	ETICKÉ ASPEKTY
Popsat vývoj politiky adresované samoživitelkám v čase. Identifikovat přínosy či zátěže pro samoživitelky. Popsat pravidla pro alokaci přínosů či zátěží a formu součinnosti, kterou vyžadují po cílové populaci.	Zákony a vyhlášky, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiný účel (regulace), veřejně dostupná, vybraná výzkumníci pro analýzu.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty, spoluautorství.
Aplikovat koncept societalizace na vývoj sporu o tzv. domácí porody. Porozumět hodnotám a významům, které hrály v tomto sporu důležitou roli, a popsat vývoj těchto hodnot a významů.	Rozsudky a správní rozhodnutí a mediální články, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiný účel (řešení konfliktů, vymáhání pravidel, rozhodování), vyhledávaná v právnických databázích a na internetu.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.
Popsat, jak okresní a krajské soudy v Česku v prvním i druhém stupni trestního soudního řízení odůvodňují tresty.	Trestní rozsudky, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiný účel (vymáhání pravidel), získaná výzkumným týmem na základě žádosti o přístup k informacím.	Vědecká integrita při nakládání s daty; anonymizace rozsudků.
Popsat, jak je sladování rodinného a pracovního života konceptualizováno ve veřejněpolitických dokumentech Evropské unie.	Legislativní a koncepční dokumenty na úrovni EU, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiný účel (plánování, tvorba politiky), veřejně dostupná, shromážděná výzkumníci pro analýzu.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.
Popsat, jakým způsobem Evropská komise ovlivnila vznik a podobu služebního zákona.	Legislativní a koncepční dokumenty ČR a EU, mediální články a polostrukturované rozhovory, tj. data kvalitativní povahy (texty), většina vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiný účel (regulace, tvorba politiky informování), veřejně dostupná a shromážděná výzkumníkem, část přímo iniciovaná výzkumníkem, vzniklá pro účely výzkumu, neveřejná (rozhovory).	Sběr a uchování dat (zajištění důvěrnosti, anonymizace, informovaný souhlas).
Zmapovat využívání plánované i akutní zdravotní péče pro děti s vážným zdravotním postižením v první vlně pandemie covidu-19.	Evidenze o využitých zdravotních službách, tj. data kvantitativního charakteru (čísla) evidovaná pro jiné než výzkumné účely (kontrola, monitoring) zdravotními pojišťovnami, nezveřejňovaná, vyžádaná pro analýzu prostřednictvím žádosti o informace.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.
Zmapovat poskytování finanční pomoci v sociální nouzi nad rámec zákonných povinností ze strany obcí. Identifikovat parametry této pomoci.	Informace o parametrech pomoci v jednotlivých obcích (rozhodovací proces, počet žadatelů, resp. příjemců, přiznané částky), tj. data kvantitativního i kvalitativního charakteru (čísla i text), částečně vytvářená pro jiné účely (kontrola, monitoring, plánování), částečně iniciovaná výzkumníci (popis procesu), primárně neveřejná, získaná na základě žádosti o informace.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.

ČÍSLO ODDÍLU	NÁZEV PŘÍKLADU A JEHO AUTOR/ŘI	VĚCNÁ OBLAST (SPECIFIKACE)	KONTEXT VÝZKUMU
7.5.1	Analýza mediálního obsahu na případu inkluze ve vzdělávání (Magdalena Mouralová)	Vzdělávací politika (inkluze, žáci se SVP)	Projekt GA ČR
7.5.2	Mediální analýza v oblasti zdravotní politiky (Olga Angelovská)	Zdravotní politika (zdravotní systémy, organizace nemocnic)	Vlastní výzkumný zájem bez grantové podpory, disertační práce
8.4.1	Využití facebookové skupiny Učitelé+ při výzkumu prožívání pandemie covidu-19 pečujícími učitelkami (Magdalena Mouralová)	Vzdělávací politika (covid-19, učitelé, sladování pracovního a rodinného života)	Projekt GA ČR
8.4.2	Využívání digitálního terénu při výzkumu porodnického aktivismu (Ema Hrešanová)	Zdravotní politika (porodnictví)	Projekt GA ČR
9.5.1	Použití obsahové analýzy v rámci případové studie vlivu festivalu Colours of Ostrava na mediální obraz města (Petra Jansa)	Kulturní politika, lokální politika	Disertační práce, projekt GA UK

CÍLE VÝZKUMU	TYP A CHARAKTER DAT	ETICKÉ ASPEKTY
<p>Popsat mediální obraz politiky společného vzdělávání. Porovnat mediální obraz s legislativním vymezením. Testovat platnost teorie sociální konstrukce cílových populací na dané empirické situaci.</p>	<p>Články v novinách a jejich parametry, tj. data kvalitativního i kvantitativního charakteru (samotné texty i standardizované charakteristiky článků), texty existující nezávisle na výzkumu sloužící primárně k jinému než výzkumnému účelu (informování, přesvědčování), vybírané výzkumníci z mediální databáze; charakteristiky článků vytvořené pro účely výzkumu.</p>	<p>Základní vědecká integrita při nakládání s daty.</p>
<p>Popsat vývoj rámování změny organizačně-právního nastavení nemocnic. Popsat způsoby nastolování agendy v mediálním diskurzu ze strany promotérů.</p>	<p>Mediální výstupy (články v tištěných i internetových, masových i odborných periodikách, přepsané záznamy televizní a rozhlasové zpravodajské a publicistické produkce), tj. data převážně kvalitativní povahy (texty), existující nezávisle na výzkumu, sloužící primárně k jinému než výzkumnému účelu (informování, přesvědčování), vybírané výzkumníci z mediální databáze.</p>	<p>Základní vědecká integrita při nakládání s daty.</p>
<p>Porozumět tomu, jak učitelky s malými dětmi prožívaly dobu, kdy byly zavřené školy z důvodů protipandemických opatření. Popsat jejich strategie vypořádávání se s danou situací.</p>	<p>Příspěvky v diskuzích v rámci veřejné facebookové skupiny Učitelé+, tj. data kvalitativní povahy (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu a pro jiné účely (předávání informací, sdílení, podpora, zábava), volně dostupná na internetu, vybíraná a upravená výzkumníci.</p>	<p>Zachování soukromí diskutujících, i když se jedná o veřejnou a viditelnou skupinu – nepoužívání FB jmen uživatelů, odkazování na celé vlákno. Vstup do skupiny.</p>
<p>Popsat konkrétní představy související s přirozeným porodem v českém kontextu, cesty, jimiž přicházejí, a jejich klíčové nositele. Identifikovat diskurs přirozeného porodu v ČR a jeho promotéry. Porozumět perspektivám žen, které praktikují a zastávají „přirozený“ porod.</p>	<p>Hromadná e-mailová diskuze a diskuze na sociální síti Facebook, tj. data kvalitativního charakteru (texty), vzniklá nezávisle na výzkumu pro jiné účely (informační, kooperační, diskuzní), diskutující informování o využití pro výzkumné účely.</p>	<p>Informování respondentů; vyjednávaný souhlas; Obecně principy CASA – České asociace pro sociální antropologii.</p>
<p>Popsat, jak festival ovlivňuje tematickou agendu rámujeící mediální obraz města.</p>	<p>Mediální výstupy a jejich parametry, tj. data kvalitativního i kvantitativního charakteru (samotné texty i standardizované charakteristiky výstupů), texty existující nezávisle na výzkumu sloužící primárně k jinému než výzkumnému účelu (informování, přesvědčování), vybírané výzkumníci z mediální databáze; charakteristiky článků vytvořeny pro účely výzkumu.</p>	<p>Základní vědecká integrita při nakládání s daty.</p>

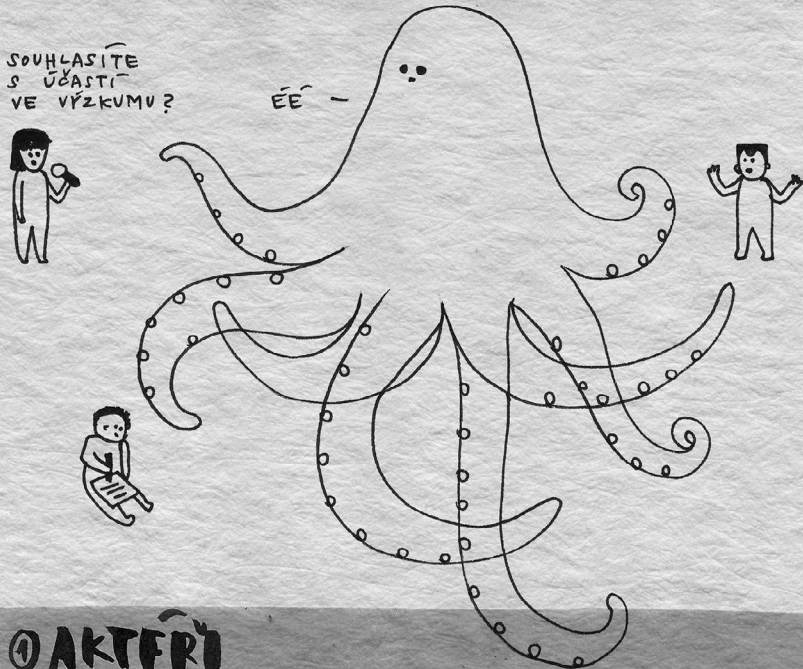
ČÍSLO ODDÍLU	NÁZEV PŘÍKLADU A JEHO AUTOR/ŘI	VĚCNÁ OBLAST (SPECIFIKACE)	KONTEXT VÝZKUMU
10.4.1	Využití kritické analýzy diskursu: Postsocialistické pohledy na odstraňování uličních názvů z období socialismu (Lydie Kárníková)	Lokální politika (veřejný prostor)	Česko-polský výzkumný projekt
11.5.1	Sekundární analýza dat: Postoje učitelů k vnější diferenciaci (Magdalena Mouralová)	Vzdělávací politika (učitelé, diferenciacie žáků)	Profesionální sběr dat na zakázku MŠMT, Specifický vysokoškolský výzkum
11.5.2	Sekundární analýza dat: Co má vliv na hlasování o životním prostředí (Jan Skalík)	Politika životního prostředí (parlamentarismus, hlasování)	Diplomová práce
12.3.1	Systematická rešerše efektivních intervencí prevence sebevražedného jednání jako podklad pro národní akční plán prevence sebevražd (Alexandr Kasal)	Zdravotní politika (duševní zdraví, prevence sebevražd)	Disertační práce, analýza pro NÚDZ
12.3.2	Podpora neformální péče v celosvětovém kontextu (Jana Horová, Iva Brabcová)	Sociální politika (pečující, sociální služby)	Projekt TA ČR
13.3.1	Komparace politiky sociálních služeb pro seniory v České a Slovenské republice (Karolína Dobiášová)	Sociální politika (sociální služby, seniři)	Projekt GA ČR

CÍLE VÝZKUMU	TYP A CHARAKTER DAT	ETICKÉ ASPEKTY
Identifikovat aktéry, jejich názorové pozice a jejich vzájemné vztahy. Porozumět dynamice debaty.	Mediální texty (zpravodajské články), tj. data převážně kvalitativní povahy (texty), existující nezávisle na výzkumu, sloužící primárně k jinému než výzkumnému účelu (informování, přesvědčování), vybírané výzkumníci z mediální databáze.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.
Úloha 1: Odhalit různé sady profesních i osobních hodnot a přesvědčení učitelů. Úloha 2: Zjistit, zda mezi různě socializovanými učiteli existují významné rozdíly v postoji k vnější diferenciaci.	Data z výběrového šetření učitelů, tj. data kvantitativní povahy, iniciovaná výzkumem (dotazníkové šetření), sbíraná agenturně na zakázku MŠMT, výzkumníci převzatá ve formě základně upraveného datasetu.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty. Dotazník anonymní.
Odhalit faktory, které ovlivňují hlasování pro životní prostředí v Poslanecké sněmovně.	Záznamy o hlasování a profily poslanců a poslankyň v online databázi Poslanecké sněmovny, identifikace významných hlasování asociací Zeleňný kruh, tj. data převážně kvantitativní povahy (standardizované charakteristiky), veřejně dostupná, vytvářená pro účely výzkumné (analytické) i jiné (informační, monitorovací, kontrolní), vybraná výzkumníkem převážně z veřejných databází, částečně z neveřejného analytického materiálu, spojena do jednoho datového souboru.	Základní vědecká integrita při nakládání s daty.
Shromáždit dostupné vědění o prevenci sebevražd. Formulovat Národní akční plán prevence sebevražd (NAPPS) založený na dostupném vědění.	Výzkumné publikace a jejich parametry, tj. data kvalitativního charakteru (texty) i kvantitativního charakteru (standardizované charakteristiky), vytvářené nezávisle na výzkumném záměru pro jiné účely (šíření vědeckých výsledků), získávané na základě stanovených kritérií z vědeckých databází recenzovaných prací.	Základní osobní a vědecká integrita při nakládání s daty.
Zjistit, jaké poznání přináší věda v oblasti neformálního pečovatelsví.	Výzkumné publikace a jejich parametry, tj. data kvalitativního charakteru (texty) i kvantitativního charakteru (standardizované charakteristiky), vytvářené nezávisle na výzkumném záměru pro jiné účely (šíření vědeckých výsledků), získávané na základě stanovených kritérií z databází zaměřených na ošetřovatelsví a další zdravotnické obory.	Základní osobní a vědecká integrita při nakládání s daty.
Komparovat sociální služby pro seniory ve dvou zemích a ověřit, jak je možné využít teorii SKCP pro komparaci.	Veřejněpolitické dokumenty a rozhovory s experty, tj. data kvalitativní povahy (texty), částečně vzniklé nezávisle na výzkumu pro jiné účely (tvorba politiky), shromážděné výzkumníci z veřejných zdrojů, částečně neveřejné, iniciované a sbírané přímo výzkumníci.	Základní osobní a vědecká integrita při nakládání s daty, souhlas informatických partnerů se způsobem sběru a zpracování dat.

ČÍSLO ODDÍLU	NÁZEV PŘÍKLADU A JEHO AUTOR/ŘI	VĚCNÁ OBLAST (SPECIFIKACE)	KONTEXT VÝZKUMU
13.3.2	Politiky poskytující individualizovanou péči osobám se zdravotním postižením (Tomáš Barták, Natálie Nývltová)	Sociální politika (sociální služby, osoby se zdravotním postižením)	Studentská práce v rámci kurzu, zadání z NNO
14.3.	Použití metody process tracing v sedmi krocích: Příklad vzniku Úřadu práce ČR (Michaela Veselá Hiekischová)	Politika zaměstnanosti (úřady práce)	Vlastní výzkumný zájem bez grantové podpory; disertační práce
14.4.1	Využití process tracingu na příkladu vzniku Národní rady pro vzdělávání (Arnošt Veselý)	Vzdělávací politika	Vlastní výzkumný zájem bez grantové podpory
15.2	Geneze a vývoj metodologického designu (Patricia Frericks, Martin Gurín, Julia Höppner)	Sociální politika (sociální podpora, rodiny)	Grantová podpora; mikrosimulační program Evropské unie EURO-MOD

CÍLE VÝZKUMU	TYP A CHARAKTER DAT	ETICKÉ ASPEKTY
<p>Nalézt opatření, která mohou sloužit jako příklady dobré praxe v oblasti péče o osoby se zdravotním postižením s ohledem na jejich individuální potřeby.</p>	<p>Veřejněpolitické dokumenty z Německa a Nizozemska, odborné články, rozhovory, tj. data převážně kvalitativní povahy (texty, záznamy), částečně existující nezávisle na výzkumu a plnící jiné účely (tvorba politiky, šíření vědění, informování), veřejná, shromážděná výzkumným týmem, částečně iniciovaná přímo výzkumem.</p>	<p>Základní vědecká integrita při nakládání s daty. Riziko snížené citlivosti k některým jevům v cizí kultuře.</p>
<p>Odhalit příčiny selhání organizační reformy ÚP ČR s využitím teorie skupinového myšlení. Pochopit, proč se tato kontroverzní organizační změna, jež byla později považována za politické fiasko, stala jednou z hlavních agend tehdejší vlády.</p>	<p>Různorodá data (rozhovory, záznamy z Poslanecké sněmovny, záznamy z jednání výborů, mediální zprávy) převážně kvalitativní povahy, částečně iniciovaná i sbíraná výzkumníci (rozhovory), částečně existující nezávisle na výzkumu a plnící jiný účel (informační, evidenční, kontrolní, advokační ad.).</p>	<p>Základní vědecká integrita při nakládání s daty. Role insidera.</p>
<p>Popsat, shrnout a strukturovat do chronologického popisu, jak se vyvíjela diskuze o Národní radě pro vzdělávání. Pochopit, proč se stále nepodařilo Radu pro vzdělávání ustanovit, přestože se o to řada politiků dlouhodobě snažila.</p>	<p>Různorodá data (články v novinách a časopisech, rozhovory a osobní poznámky přímých účastníků z konferencí a jednání, záznamy jednání Poslanecké sněmovny) převážně kvalitativní povahy, částečně iniciovaná i sbíraná výzkumníkem (rozhovory), částečně existující nezávisle na výzkumu a plnící jiný účel (informační, evidenční, kontrolní, advokační ad.).</p>	<p>Obtížnost verifikace informací pocházejících ze vzpomínek pamětníků.</p>
<p>Odhalit, jakým způsobem a do jaké míry jsou přerozdělovány veřejné prostředky na základě konkrétního rodinného uspořádání.</p>	<p>Charakteristiky systému (míra a podmínky pro udělení veřejné podpory, regulace vyžadující vzájemnou podporu uvnitř rodiny), tj. data zejména kvantitativní povahy, částečně převzatá z modelu EURO-MOD, částečně vytvářené vlastními výpočty na základě informací z jiných zdrojů.</p>	<p>Základní vědecká integrita při nakládání s daty.</p>

DATA VZEŠLÁ Z INTERAKCE S KONKRETNÍMI LIDMI

1 AKTÉŘI

- třídění aktérů a aktéři podle teorií
- expertní rozhovory → různé typy a na co se hodí

PŘÍKLAD → JAKÁ JE ZKŮŠENOST DLOUHODOBĚ NEZAMĚŠTNANÝCH S ÚRADEM PRÁCE?

FOKUSKY S VYUŽITÍM OBRÁZKŮ

PŘÍKLAD → JAK RODIČE PROŽÍVAJÍ NÁSTUP DĚTÍ DO ŠKOLKY?

PSANÍ DENÍKŮ RODIČI

PŘÍKLAD → JAK PEDIATŘI KOMUNIKUJÍ O OČKOVÁNÍ? POZOROVÁNÍ V ORDINACI

PŘÍKLAD → JAK JE PODLE ÚŘEDNÍKŮ NASTAVEN PROTIKORUPČNÍ SYSTÉM?

EXPERTNÍ ROZHOVORY S ÚŘEDNÍKY

